

1550/105.

EGLWYS YN Y TY:

N E U

B R E G E T H

A M

GREFYDD-DEULUAIDD,

Gan y Parch. Mr. MATTHEW HENRY,

Awdwr Esboniad ar y Bibl. *n*

At ba un chwanegwyd

Pregeth arall yn ateb yr ESCUSODION yn eibyn

GREFYDD-DEULUAIDD.

Gan y Parch. Mr. JOB ORTON.

Wedi eu cyfieuthu i'r Cymraeg

Gan SAMUEL PHILIPPS,

Argraphwyd yn y *Mwythig*, gan J. EDDOWES,

M,DCC,LXXII.

RHAGYMADRODD.

Dŷmuniad, yn gystal a Braint, pob gwŷr Grifftion ydyw bod, (yn ôl y Talentau a dderbynniodd) mor ddefnyddiol ac y bô'n bessibl, yn y Llé a'r Sefyllfa fydd ganho yn Eglwys Dduw; oddiar y cyfriw Dymuniad, a chydâ golwg, at Ogoniant Duw, y cymmerais mewn llaw y Gwaith canlynol, gan obeithio y gwnai'r Arglwydd a'i fendithio er derchafu Achos y Gwirionedd, ynghyd a gwŷr Ddaioni, Bûdd, a Llwyddiant llawer o Deuluoedd Yngymru. Mae'n alarus meddwl am lawer o Ddynion yn gwneud Proffes fawr o Grefydd, ac er hynny yn byw yn yr esculusdra o Ddyledswyddau Crefydd; Teuluoedd pa rai ydynt mor swâg o Ddwyfelder a Duioni, fel nad ellir dirnad ddim rhagoriaeth rhyngthynt Hwŷ a Theuluoedd y rhai Digrêd; wrth feddwl eilchwaith ag eilchwaith pa beth a ddichon yr achos o hynny fôd, nid allwn lai, na'i gyfrif (ymhlith Pethau eraill) i'n diffig am Weinigaeth iachus, sefydlog, esangylaidd, canys er y fôd genym (Clôd i Dduw) lawer o Weinidogion yn ein Gwlad, y rhai a bregethant yr Efyngyl yn ei Phurdeb a'i Ogoniant; ond etto nid ynt ond Rhifedi bâch mewn cydmariaeth, ar Lliaws o Athrawon Cyfeiliornus. Mae Rhai yn gwadu yr unig Egwyddorion ac a ddug Fywyd, Gyffur a Phleiser Enaid ynghyflawniad Dyledswyddau crefyddol, y canlynaid yw, i fôd llawer wedi eu gadael heibio; Eraill trwy rybyddio Dynion (ond mewn ffordd drawsgol ac anoch) i wylid prwyso ar Ddyledswyddau, ydynt wedi gyrru'r Bobl i ffurfio meddyliau gwael am danynt, ac felly i'w eu hesgeuluso. Da fyddai pe gwnai Dynion a dailen mawr ar eu Biblau, a gwrando 'pa beth a ddywed yr Ysgythr,' ac yno y mae Ffydd a'i Hefseithiau, Cariad at Dduw, ag Ufudd dod Efyngylaidd wedi eu

cyfylltu

cyffylltu mewn undeb anghenrheidiol, anwahanol, James ii. 26. 1 John v. 3. — O na welai Duw fôd yn dda i egwyddori Dynion traw y'r Ysbryd glân, ar y Gair tragwyddol, a thyna Sylfaen safadwy. Dedwydd Bobl ac sy'n spelio eu Grefydd allan oddiyno, a rhai ni dderbynant ddim, oni bydd Awdurdod 's crythyrol am dano. O na bai'r Grefydd hon i ymdanu dros wyneb yr hôll Wlad, a gorfoleddu ar Dywyllwch Anwybodaeth a Chyfeiliernad.

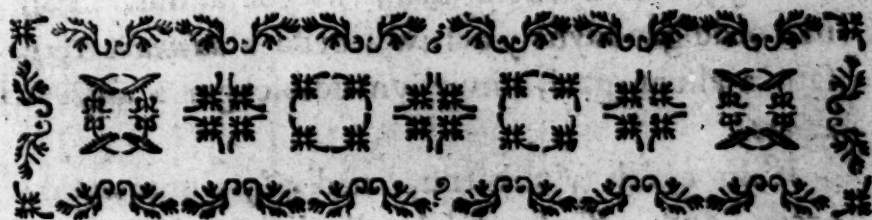
Wedi i mi orphen y Bregeth gyntaf, a scrifennwyd yn Saesnaeg, gan Mr. Henry, Enw pa un a fydd mewn parch, a Gwaith pa un (mae'n ddiogel gennyf) a darllenir gyda phlefer, yn yr hôll Eglwys Efangylaidd, hyd Ddiwedd yr amser, meddyliais, pe chwannegid Attebiad i'r Gwrthdadaid leuon ac a wneir yn erbyn Grefydd-deuluaidd, y galle fôd yn dra bendithiol; Felly traw Ganiathâd Mr. Orton (Gwr ac fydd mewn amrywiol o Ystyriaethau, wedi amlygu ei Gariad a'i Ewyllys da i'r Cymru cyn hyn) mi gyfaethais y Bregeth olaf.* Dymunaf ar barwb i Dduw a'w pa rai y syrthiant i'w darllen o'r lleiaf cymmaint ag un waith, yn bwylllog ag yn ystyriol, ac o bydd iddynt fôd yn foddion i ddwyn neb Teuluoedd di-weddi i weled yr Anghenrheidrawydd o Ddyledswydd-Deuluaidd, a'r Faint o gael 'Eglwys yn y Ty,' neu i adfywio ac adferu neb Teuluoedd lle mae'r gwaith da yn barod i farw, myfi a gês fy moddloni, a'm cyflawnwobrwyo, a bydded yr hôll Ogoniant i Enw Arglwydd Dduw hôll Deuluoedd Israel. Amen.

Mai 5, 1772.

S. P.

* Cymmerais y Bregeth uchod allan o blith chwech o Bregetbau a gyboeddodd yr Awdwr ar y Teflun o Grefydd-deuluaidd, pa Bregetbau rhagorol, ynghyd a chwech ar Sancteiddiad y Sabaoth, a thair ar Weddi-ddirgel (wedi eu rhwymo ynghyd) a argraphwyd ac ar werth, yn y Mwythig gan J. Eddowes, ac yn Llundain gan J. Buckland a T. Longman.

EGLWYS

EGLWYS YN Y TY:

N E U

B R E G E T H

A M

GREFYDD-DEULUAIDD.

I COR. XVI. 19.

— Gyd a'r Eglwys yn eu Ty hwynt. —

H A I Deonglwyr rhagorol, ('r wi'n
 R gwybod) sy'n deall hyn a'm gyfarfod
 sefydlog, cyfannedd, ac arbennig o
 Gris'nogion yn nhŷ *Acwila* a *Phriscila*
 tuag at addoliad cyhoeddus; a dâ oedd ganddynt
 i gael *Tai*, i ymgynnull ynddynt, tra 'r oeddent
 yn amddifaid o'r cyfleusdereu gwell rheiny, a
 pha rai, y câdd yr Eglwys wedi hynny ei ben-
 B diuhio

dithio yn ei dyddiau mwy llwyddiannus. Pan nad oedd ganddynt y cyfriw leoedd a *ddymunent*, y fath a alsent gael, hwy yn ddiolchgar a *ddefnyddient*.

Eithr eraill sy'n barnu, nad ydy e'n arwydd-
 . occau, ond y *Teulu eu hŷn*, â'r dieithriaid o fewn
 . eu Pyrth, ymhlith pa rai, yr oedd cymmaint o
 grefydd a dwyfolder, fel, ac y gellit yn ddâ
 ddigon, i'w galw yn *eglwys*, neu 'n *dy crefyddol*,
 fel hyn, y gwnau'r Hynafiaid, yn gyffredin, ai
 ddeall; ac nid Tŷ *Acwila* a *Phriscila* yn unig,
 oedd yn enwog, fel hyn, am grefydd yma;
 ac *Rhuf.* xvi. 5. can's gan *Nymphas* hefyd,
 yr oedd 'Eglwys yn ei Dy' *Col.* iv. 15. a
 chan *Philemon* 2 *ad.* nid, am nad oedd eraill,
 tuag at, ac oddiwrth ba rai, yr anfonir
 cyfarch cris'nogawl yn Llythyreu St. *Paul*, yn
 gwneud cydwybod o gynnal i fynw grefydd yn
 eu teuluoedd; ond 'fe grybwyllir am y rhain,
 f'alleu, am fod eu Teuluoedd yn amlach o
 rifedi, nac ydoedd y rhan fwyaf o'r Teuluoedd
 eraill hynny, 'rhyn a bareu i'w defosiyneu teu-
 luaidd fôd yn fwy cyhoedd, ac yn ganlynol, yn
 fwy yn cael dal sylw arnynt. Yn yr ystyr hyn,
 y dewisaf i'w gymmeryd; oddiyma, i orchym-
 myn *Crefydd-Deuluaidd* i chwi dan yr *ystyriaeth*
 o 'Eglwys yn y Tŷ.' Pan 'r ydym yn gweled
 eich cymanfaoedd cyhoedd, yn cael eu llenwi
 cystal, ac aml ymgynniwair attynt, nid ellwn
 lai na diolch i Dduw, a chymmeryd calon; eich
 dyfal

dyfal ddiwyd lynu wrth weinidogaeth y gair a gweddi, yw eich clôd, ac ymddiried wyf, ei fod yn mawr dueddu, trwy rês, i'w eich ysbrydol gyffur, a'ch llefhâd: eithr, fy Nheftun yn bresennol, sy'n f'arwain i ymosyn i mewn i ystâd crefydd yn eich Tai *prifat*, pa un, ai yn flodeuog, neu'n nychlyd y mae *yno*? P'un, ai ar yr orfedd, neu dan draed y mae *yno*? Ac yn hyn, 'rwyf yn dymuno deilio yn onest a'ch *cydwybodeu* chwi, a rhowch iddynt *hwy* gennad, mi a attolygaf arnoch, i ddeilio felly a *chwithheu*.

Ymdrechiad, u duwiol frýd ac awyddus Swyddogion, cystal a Gweinidogion, er diwigiad moesieu, ac i ddarostwng annuwioldeb a drygioni, ydynt orfoledd, a chalondid hôll Dduwiolion y Tîr, a dedwydd ymddangosiad y fôd gan Dduw eito drugaredd ar ein medr: 'pe mynnasai 'r Arglwydd ein lladd, ni ddangosasai efe, ini 'r fath betheu a hyn.' Yn awr, ni's gwn I am ũn rhiw beth, ac a dueddai 'n fwy, i gynnorthwyo 'r gwaith dâ hyn yn y blaen, nac a fyddai, i ddwyn crefydd deuluaidd, yn fwy mewn parch, ac ymarferiad. *Yma*, rhaid i'r diwigiad ddechreu. Fe eill moddion eraill *geryddu* 'r anhwyf, ac ydym yn galaru o'i blegit, ond hyn, pe cymmerai yn gyffredinol, ai *meddiginiaethu*. *Halen* fydd raid i'w *fwrw* i'r *Esfynnoneu* rhain, ac yna, y *Dyfroedd a iache'ud*.

Llawer gwaith heb ammeu, i'ch cymmellwyd at y rhan yma o'ch dyledswydd; llawer pregeth

ragorol f'alleu, i chwi glywed, a llawer llyfr dâ, a ddodwyd yn eich dwylaw, gyda 'r diben, i'ch *perswadio* i gynnal i fynu, grefydd yn eich Teuluoedd, ac i'ch cynnorthwyo yn y gwaith; ond gobeithio, na bydd i gynnigiad ymhellach, i ddyrchafu, a dwyn yn y blaen y gwaith dâ hyn, gan ûn, ac sydd o'i galon yn ewyllysiwr dâ *iddo*, ac i lwyddiant eich eneidiau a'ch Teuluoedd, gael i'w gyfrif yn *afreidiol*, ac na bydd, trwy râs Duw, yn gyfangwbl *anfuddiol*, o'r hyn lleiaf, fe was'naetha, i ddwyn ar gôf i chwi 'r hyn, ' a dderbyniaf och ac a glywfoch i'r perwyl hyn, y byddo i chwi *ddal* yr hyn sy' ddâ, ac i edifarhau am yr hyn sy'n feius,' *Dat. iii. 3.* Yr athrawiaeth ynte, a ddymunwn orchymmyn i chwi oddiwrth y Testun, yw hon;

Athr, y dylai Teuluoedd Cris'nogion fôd yn Eglwyfi bychain : Neu'n llyn, mai pa le bynnag y bô gennim *ni Dŷ*, y dylai fôd gan *Dduw Eglwys* yntho.

Ymrystoneu anedwydd a fû, ac etto sy'n parhau, ymhlith gwŷr dâ dyallus ynghylch cyfanfoddiad, trefn, a llywodraeth eglwyfig; Duw trwy ei râs a *iachao* 'r *rhwygiadeu* rhain, a'n *tywyso* i *bôb gwirionedd*, ac a ducddo 'n meddyliau i gariad a thangnesydd, fel, tra y byddom yn ymgais, yn hyn yma, ' i rodio yn ôl y goleuni a roddodd Duw ini' y gallom mewn barn cariad, a chredu fôd eraill yn gwneud felly hefyd; gan hiraethu am fôd *yno*, ym mha le y cawn hawb *fod o'r ûn meddwl.*

Ond

Ond yn awr, 'rwyf yn llefaru am Eglwys, ynghylch pa rai nid oes mo'r cyfriw ddadl. Fe addef pawb am Ben-teuluoedd fy'n proffesu crefydd, ac ofn Duw *eu hunain*, y dylaent yn ôl y Talentau a ymddiriedwyd iddynt o'u herwydd, gynnal a chadw i fynu grefydd ag ofn Duw yn eu Teuluoedd, ' megis rhai a fydd rhaid iddynt roddi cyfrif: ' ac y dyle Teuluoedd, fel y cyfriw, gyfrannu tuag at gynnal i fynu gris'nogrwydd mewn gwlâd, anrhydedd a dedwyddwch pa ûn ydy, ei bôd yn wlâd gris'nogol. Megis, ag y mae natur yn gwneuthur Teuluoedd yn *Deyrnassodd bychain*, felly mae grâs yn gwneuthur Teuluoedd yn *Eglwys bychain*; a'r fath ymgydoedd prif eglwys yr hên Destament, cyn i ' Ddynion ddechreu galw ar enw 'r Arglwydd,' mewn cymanfaoedd cyhoeddus, a ' meibion Duw a ddaethant ynghyd i sefyll ger ei fron ef.'

Nid, megis pe mynnwn i'r Eglwys teuluaidd yma, gael eu gosod, a'u cynnal i fynu, mewn cystadliad, a llai o lawer mewn cyferbyniad i gyhoeddus gymanfaoedd crefyddol, y rhai a ddylaent yn wastad, i gael y rhagoriaeth: ' Yr Arglwydd a gâr byrth Seion, yn fwy nâ hôll breswylfeydd *Jacob.*' *Sal.* lxxx. 2. Ac felly rhaid i ninneu; ' heb esgeuluso ein cyd-gynnulliad ein hunain,' dan rîth o fôd yn ' cynghori ein gilydd bôb dydd gartref: ' pêll a fyddo oddiwrthym, i gynnig dim a ddichon ffurfio goresgyn swydd y weinidogaeth, neu i'w gwneud yn beth cyffredin, ac i

draisfeddiannu, a gadael heibio ministriad y sacramentau : nage, eithr yr Eglwys-teuluaidd yma, (y rhai ydynt ond yn gyff'lybiaethol felly) fy raid i'w gosod, a'u cynnal i fynu, mewn darostyngiad i'r gosodiadeu mwy sanctaidd a chyhoeddus hynny.

Yn awr, fel y bô imi, yn fannylach i egluro i chwi, a gwasgu arnoch y ddyledswydd fawr yma, o Grefydd-deuluaidd, oddiwrth y siampl hyn, a thestuneu eraill am 'Eglwys yn y Tŷ,' mi a ymdrechaf yn,

I. Gyntaf i ddangos i chwi, pa beth yw 'r 'Eglwys yma yn y Tŷ,' a pha brŷd y gellir galw ein Teuluoedd yn *Eglwys*?

II. Ac yn ail, i'ch perfwadio trwy rai anno-gaethau i droi eich *Teuluoedd*, fel hyn, yn *Eglwys*. Ac yna, yn

III. Drydydd, i gyfeirio fy ymadrodd atoch chwi, ar y cyfan, mewn ffordd o gymhwyliad.

I. Yr wyf i ddywedyd i chwi, pa beth ydy'r grefydd-deuluaidd honno, ac a fydd megis 'Eglwys yn y Tŷ,' ac ym mha beth y mae 'n sefyll, fel y gweloch yr hyn, ac ydym am eich *perfwadio* chwi atto.

Eglwys ydynt gymdeithiafau sanctaidd, wedi ymgorpholi er anrhydedd, a gwafanaeth Duw yn Nghrist; *wedi eu cyswyno i Dduw*, ac i fôd yn *was'naethgar* drosto; felly y dylai ein Teuluoedd ni fôd.

1. Yn gyntaf, Eglwys ydynt gymdeithiasau wedi eu cyflwyno i Dduw, wedi eu galw allan o'r Bŷd, a'u cymmeryd i mewn o'r maes cyffredin i fôd yn gaeau i Dduw : Efe a'u neullduodd hwynt iddo ei hŷn ; ac am iddo *Ef* i'w dewis hwynt, *Hwythau* hefyd a'u dewisasant ef, ac a'u neullduafant eu hunain iddo ef. Yr oedd yr eglwys Iuddewig wedi ei neullduo i Dduw, i fôd iddo ' yn Bobl briodol, yn Offeiriadaeth sanctaidd.' Yn llyn, rhaid ein Tai fôd yn Eglwys ; Gyda ni ein hunain, y mae arnom gyflwyno ein Tai hefyd i'r Arglwydd, fel y byddom iddo ef, ' yn enw ac yn bobl.' Yr hôll hawl fy gennym, cyftal yn ein Perth'nafau, ac yn ein Meddianneu, fy raid i'w gyffegru i Dduw, megis dan y gyfraith, yr hyn ôll oedd gan y gwâs, ar ôl iddo gydfeinio ' i'w glust gael ei thyllu wrth y gorsin,' a âe 'n eiddo ei Feistr byth. Pan alwodd Duw yn effeithiol, ar *Abram* i ddôd allan o *Ur y Caldeaid*, ei Deulu edrychodd fel ar ddŷll eglwys neullduol ; can's mewn ufudd-dod i orchymmyn Duw, a chan ymddiriaid i'w ei addewid, ' Hwyl a gymmerasant yr hôll olŷd a gasglasant, â'r eneidiau a ennillasant yn Haran, ac a ddodafant eu hunain, a'r hyn ôll a feddent, dan ddwyfol Lywodraeth ag Arweiniad rhagluniaeth.' *Gen. xii. 5.* Yr oedd ei deulu ef yn deulu mawr, nid yn unig o ran ei rifedi, eithr yr oedd yn dra chyfrifol hefyd, Tâd pa un, ydoedd ' Tâd y rheiny ôll ac fy 'n credu,' ond y mae Teuluoedd

luoedd bychain, yn gyffelyb, pan ymroddant ynghŷd, ac yn gyfangwbl i Dduw, yn myned yn Eglwys. Pan y bô holl Aelodeu 'r Teulu, yn rhoi eu hunain i fynu, i Dduw, gan ' ysgrifennu a'u dwylaw mai eiddo Duw ydynt, ag ymgyfenwi a'r enw *Israel*, a'r Pen-teulu gydag ef ei hŷn, yn aberthu i fynu, ei hôll hawl ai dihl yn ei Dŷ ynghŷd a'i holl Berth'naseu i Dduw, i'w defnyddio drofto, ag i'w trefnu gantho, mae yma ' Eglwys yn y Tŷ.'

Bedydd a gâdd ei ordeinio, ' i ddysgyblu 'r Cenhedloedd,' *Mat. xxviii. 19.* Fel ag y byddai i *deyrnassioedd y byd*, megis y cyfriw, trwy droedigaeth eu pobloedd i'r ffŷdd gris'nogol, ag anrhegiad eu hawdurdod a'u llywodraeth i anrhydedd Crist, ddyfod yn *Deyrnassioedd iddo ef*, *Dat. xi. 15.* Fel hyn hefyd trwy fedydd, y mae *Teuluoedd* yn cael eu dysgyblu, megis y câdd yr eiddo *Lydia*, a *cheidwad y carchar*, *Aetiau xvi. 15*, a'r *33.* Ac yn eu *perthynas-deuluaidd* fe a'u aberthir iddo ef, yr hwn sydd mewn wêdd enwedigol, ' yn Dduw i hôll deuluoedd *Israel*, ' *Jer. xxxi. 1.* 'Roedd *Enwaediad*, ar y cyntaf, yn *ordinhâd-deuluaidd*, a pha ŷn yn hynny, cyftal ac mewn petheu eraill, y mae *Bedydd* riw beth yn cydgor-dio: Pan y mae plant rhieni cris'nogol yn cael i'w derbyn mewn trwy fedydd, yn aelodeu o'r *Eglwys gatholic*, megis ag y mae eu hawl i fedydd wedi *sylfaenu ar*, felly y mae eu cymmundeb a'r *Eglwys gatholic*, tra yn eu mabandod, yw
faentumio

faentumio a'i gynnal i fynu yn bennaf, trwy eu enwedigol berthynas a'r *Eglwys* yma yn y *Tŷ*; iddynt *hwy*, gan hynny, maent ar y cyntaf yn cael i'w *gorchymmyn* yn ôl, ac ynddynt *hwy* fe'u *gosodir* i gadw, dan eu golygiad *hwy*, i'w haddysgu a'u dwyn i fynu, hyd oni byddont gymmwys i gael llê, ag enw mewn *Eglwys* *neull-duol* o ddûll a maintioli mwy: Gan hynny, y mae Teuluoedd *bedyddiedig*, sy'n arddel eu *bedydd*, ac yn sefyll wrtho, ac, yn eu sefyllfa gyllualluedig a pherth'naffol, yn proffesu'r ffydd gris'nogol, cymhbelled a hynny, i'w galw yn *Eglwys* bychain.

Ni a ddarllenwn, mwy nag ūn waith, yn yr hên Testament, am *gyffegriad Tai prifat*. Fe lefarir am dano, fel pe buaseu yn ymarfer cyffredin, *Deut. xx. 5.* 'Pa ŵr fydd a adeiliadodd dŷ newydd, ac nis cyffegrodd ef,' hynny yw, a gymmerodd feddiant o hono; wrth wneuthur hyn, 'roedd yn arferol i'w gyffegru i Dduw trwy riw gyflawniadeu arbennig, o addoliad crefyddol. Titl y xxx. *Salm* yw *Salm*, neu Gân o gyffegriad Tŷ Ddafydd. Peth dâ yw, pan fô gan ddyn Dŷ ei hŷn, fel hyn i'w droi yn Eglwys, trwy ei gyffegru i fynu i wasanaeth, ac anrhydedd Duw, fel y byddo yn *Fethel* (Tŷ Dduw,) ac nid yn *Fethafen* (Tŷ gwagedd ac anwiredd;) Pôb gwŷr grifftion ac sy'n Bennaeth Tŷ heb ammeu, a wna hyn yn *ddefodol*, ag yn *rhinweddol*, ac wedi 'rhoi ei hŷn yn gyntaf i fynu i'r Arglwydd,' y mae yn ewy-

ewyllysgar yn offrymmu iddo ef hefyd yr hyn ôll fy gantho ; ond fe ddichon fôd o fawr ddeunydd i wneud hyn, yn *weithredol*, ag yn *bendant*, ac yn fynych i adnewyddu 'r *aef* hon o ymgyswyniad, ' y garreg yma a ofodais yn golofn, a fydd yn Dy i Dduw,' *Gen. xxviii. 22.* Boed yr hyn ôll fy gennif yn fy nhŷ, a'r hyn ôll a wnâf yntho, fôd er gogoniant i Duw ; Efe, wyf yn ei arddel, fel fy Meistr Tîr mawr, *dan*, ag *oddiwrth yr hŵn*, yr wyf yn dal yr hyn ôll fy gennif, ac i'r hwn, wyf yn addaw y talaf yr ardrethion (y mân ardrethion) o ddiolchgarwch a chlodydd beunyddiol ; ac i *wneuthur fyngwasanaeth*, yr hyfryd wafanaeth o ufudd-dod efangylaidd. Boed ' Sancteiddrwydd i'r Arglwydd gael i'w 'scrifennu ar fy nhŷ, ac ar ei hôll ddodrefn, yn ôl y gair a lefarodd Duw, ' y bydd pŵb crochan yn *Juda a Jerusalem*, yn sancteiddrwydd i Arglwydd y lluoedd,' *Zecc. xiv. 20.* Boed i Dduw yn ei ragluniaeth i drefnu fy hôll Achosion teuluaidd, a thrwy ei râs i oruch-reoli hôll Serchiadeu fy nheulu, 'nôl ei ewyllys ei hun, i'w ei fawl a'i ogoniant. Boed imi a'm Teulu fôd yn unig, yn hôllol, ag yn dragwyddol yn eiddo iddo ef.

Perfwadier chwi, o Frodyr, i gyflwyno eich Tai fel hyn i Dduw, ag ymbiliwch arno ddôd i gymmeryd meddiant o honynt. Os na wnaethoch hyn erioed o'r blaen, gwnewch heno, attolwg, gyda phob difrifwch a chywirdeb possibl.

‘ O Byrth dyrchefwch eich penneu, ac ymddyrf-
chefwch Ddryfflau tragywyddol, a Brenhin y
gogoniant a ddaw i mewn.’ *Salm xxiv. 9.*
Dygwch Arch yr Arglwydd i’r Babell, lle ’r
ydych wedi gwersyllu, ac ymrwymwch eich
hûn, â’ch eiddo ôll i weinu arni. Golygwch
eich Tai, megis Tamlau i Dduw, Lleodd o
addoliad, â’ch meddianneu ôll, megis *pethau cys-
fegredig*, i’w harferyd i ogoniant Duw, ac nid
i’w camarfer, a’u halogi.

2. Yn ail, Eglwysi ydynt Gymdeithiasau i fod
yn was’naethgar dros Dduw, yn ôl gwîr feddwl ag
amcan eu *cyffegriad*.

Y mae *tri pheth*, fel yn hanfôdol, i ddaionus
fôd eglwys, ag ydynt yn fwyaf eu pwys, yn ei
chyfansoddiad : a rheiny yw *Athrawiaeth*, *Addo-
liad*, a *Disgyblaeth* ; Lle y mae gwirioneddau Crist
yn cael eu harddêl a’u haddysgu, *Ordinhadeu* Crist,
yn cael i’w gweinidogaethu, a’u parchu, a dy-
ledus ofal yn cael ei gymmeryd, ar fôd *Cyfrei-
thiau* Crist, yn cael eu gosod ar waith, ymhlith
y rheiny ôll, fy’n proffesu eu bôd yn ddeiliaid
iddo ef, a hyn dan gyfarwyddyd, a golygiad
gweinidogaeth efangylaidd, y mae *yno Eglwys* ;
A rhiw beth ymattebol i hyn yma, fy’n raid ei fôd
yn ein *Teuluoedd*, i’w cyfenwi yn *Eglwysi bychain*.
Y mae ar Ben-Teuluoedd y rhai a flaenorant yn
achosion eraill y Teulu, fyned hefyd o flaen eu
Teuluoedd eu hunain, megis *Prophwydi*, *Offei-
riaid* a *Brenhinoedd*, ag fel y cyfriw, dylaent
gynnal

gynnal i fynu, *Athrawiaeth* deuluaidd, *Addoliad* deuluaidd, a *Disgyblaeth* deuluaidd, ac yna, y mae yno ‘Eglwys yn y Tŷ,’ a ‘thyma’r grefydd-deuluaidd a ddymunwn eich perfwadio chwi atti.

1. Yn gyntaf, Cadwch i fynu *athrawiaeth-deuluaidd*. Nid digon yw eich bôd chwi, a’ch eiddo wedi eich bedyddio i’r ffydd gris’nogol, ag arddel o honoch y gwirionedd, megis y mae yn yr *Jesu*; eithr gofal fy raid i’w gymmeryd, a moddion fy raid i’w harfer, fel y dloch chwi, a’ch heiddo i fôd yn *iawn adnabyddus* o’r gwirionedd hwnnw, ag y cynnyddoch yn yr wybodaeth hynny, er anrhydedd Crist, a’i sanctaidd grefydd, a llwyddiant eich eneidiau *eich hûn*, a’r *eiddynt hwy* dan eich gofal. Trigwch efo’ch Teuluoedd, megis ‘gwŷr gwybodol,’ hynny yw, fel rhai sy’n dymuno i *gynnyddu* mewn gwybodaeth eich hunain, ag i *gyfrannu* eich gwybodaeth, er bûdd a llesfâd eraill, y rhai ydynt ddwy gynneddf ddaionus y cyfriw a haeddant i’w galw yn ‘wŷr gwybodol.’

Fel y byddoch i gynnal i fynu *athrawiaeth-deuluaidd*,

(1.) Yn gyntaf, mae’n rhaid i chwi *ddarllain* yr *Ysgrythyreu i’ch Teuluoedd*, yn bwyllog, ag yn ddifrifol, gan orchymmyn ar iddynt fôd yn bresennol, ac yn wrandawus, ag ymosyn a hwynt ar amfereu, pa un ‘ai ydynt yn deall yr hyn ydych yn ei ddarllain.’ ‘Rwi’n gobeithio, nad oes neb o honoch heb *Fiblau* yn eu Tai, amllder

o Fiblau, pôb ûn a'i Fibl: Diolch i Dduw, eu bôd gennym mor rhâd, a chyffredin, a hynny mewn 'giaith a fedrom ni ddeall.' 'Dyw llyfr y gyfraith ddim yn beth mor brin, yn ein amser ni, ag ydoedd yn amser *Josiah*. Nid rhaid ini, 'gyrchu 'r wybodaeth' hon 'o bêll, nac anfon o fôr i fôr, ac o'r afon i eithafoedd y ddaear i geisio gair Duw,' nag ydy, 'y mae gair Duw yn agos attom.' Pan 'roedd Pabyddiaeth yn teyrnassu yn ein gwlad, Biblau, mewn giaith ddealladwy, oeddent yn dra anaml, ac ymheuthyn. Fe dd'wedyr, i lwyth o wair ûn tro, gael ei roi am ûn dalen dorredig o'r Bibl. Ond yn awr, clôd i Dduw, Biblau ydynt eiddo Pawb am eu harian. Gwyddoch llê gellwch eu prynu; neu, o's ydych yn analluog i wneud hynny, yn y Ddinas * gariadus hon, f'alleu gwyddoch, i balle i fyned i'w *crefu*. Gwêll na bôd heb Fiblau, ydy bôd heb Fara yn eich Tai, can's 'geiriau dy enau (ebe *Dafydd*) sy'n fwy hoff gennyf, na'm hymborth anghenrheidiol.'

Ond pa Lefâd yw, fôd gennych Fiblau yn eich Tai, o's nid ydych yn *gwneud deunydd* o honnynt? Fod gennych 'fawrion bethau 'r Gyfraith a'r Efengyl, wedi eu 'scrifennu i chwi, o's cyfrifwch hwynt megis dieithr beth?' *Hof. viii. 12.* Yr ydych bôb dŷdd, yn edrych i mewn i'ch *Siop* Lyfrau, ac f'alleu, yn ymgyfeillachu gryn lawer ar *Niws*-Lyfrau, a gaiff eich Bibl ynte, i'w fwrw heibio megis hên *Almanac* a fai allan

C

O

* *Llundain.*

o ddât? Nid yw yn awr, yn beryglus i ddarllen yr ysgrythyreu yn eich Teuluoedd, megis ac yr ydoedd yngwawriad dydd y *Refformasiwn* oddiwrth Babyddiaeth, pan yr oedd, a gyhuddwyd, ag a erlidiwyd am ddarllen ‘mewn mât ar Lyfr mawr hereticiaidd, a elwid Bibl faefonaeg.’ Nid yw’r ‘Philistiaid yn awr, yn cau i fynu, y Pydewau rhain,’ (fel *Gen. xxvi. 18.*) Ac nid yw’r ‘Bugeilliaid chwaith, yn gyrrû ymaith ein Praidd oddiwrthynt,’ (fel *Exod. ii. 17.*) Ac nid ydynt mwyach, ‘fel ffynnon glodig, neu feliedig:’ Eithr fe gâdd y doniau a roddwyd i Ddynion, yn dra dedwydd i’w harferyd, ‘i dreiglo ymaith y maen, oddiat enau’r Pydewau rhain.’ y mae gennych annogaethau mawr i ddatllen yr Ysgrythyreu, can’s er hôll amcanion maleifus *Athistiaid*, i ddirmygu Pethau sanctaidd, etto y mae gwybodaeth o’r ysgrythyreu mewn mawr barch gan Wŷr duwiol a deallus. Mae gennych hefyd, amllder o Gynnorthwyon rhagorol i ddeall yr ysgrythur, ac i ddefnyddio yn well eich darllenniad o hono, fel, ac o’s derfydd am danoch chwi, neu’ch eiddo o eifieu’r wybodaeth hon, megis y mae’n sicir y derfydd o’s pathau a wnewch i’w hesgeuluso; yna, y gellwch ddiolch i chwi eich hûn, yr euogrwydd a orphwys, yn gyfangwbl, wrth eich dryffau’ch hunain.

Gadewch imi, gan hynny, gyda phôb taerineb a difrifwch, i bwyso arnoch i wneud darllenniad parchus o’r Ysgrythyr, yn rhan o feunyddiol addoliad

liad eich Teuluoedd. Pan ydych chwi yn *llefaru wrth Duw* mewn gweddi, bydded fodlon gennych iddo ef gael *llefaru wrthych chwithheu* yn ei air, fel ac y bô yno *berffaith gymmundeib* rhyngoch chwi a Duw. Fe chwannega hyn lawer at *Faûredd* eich Addoliad-Teuluaidd, ac fe wnâ 'r gwaith i edrych yn fwy *gogoneddus*, a *disrifol*, o's gwneir mewn iawn fôdd; fe duedda yn fawr, i anrhydded Duw, a'ch adeiliadaeth chwithheu a'ch Teuluoedd; fe gynnorthwya i wneuthur gair Duw yn *gyfeillgar* i chwi eich hunain, ac i'ch Plant a'ch Gwafanaeth-Dôynion, fel y byddoch *barod*, a *chadarn* yn yr ysgrythyreu, 'wedi'ch perffeithio i bôb gair a gweithred dda.' Ac fe'ch darpara a *matter* ynghyd a *geiriau* gweddi, ac felly, bydd yn gynnorthwyol i chwi, yn y rhannau eraill o'r addoliad. O's ymddengys rhai mannau o'r ysgrythyr yn *llai adeiliadol*, darlener ynte yn amlach, y rhai ac fy'n *fwya felly*. Salmau *Dafydd* ydynt o feunyddiol ddeunydd mewn *disofstun*, a *Diarhebion Solomon* mewn *ymarweddiad*; Bydd yn dra mantaisiol i chwi fôd yn gyfarwydd *ynddynt*. A go-beithio nad rhaid imi *gymell* un Cristion i astudio'r Testament newydd, na Rhieni cris'nogol, i fôd yn mynych addyscu eu Plant yn Hanesion difyr a bûddiol yr hên Testament. Pan yr ydych, ond yn ûnig yn *gwrando* eich Plant, yn *darllen* y Bibl, fe'u temptir hwynt i edrych arno yn ddim amgen na *Llyfr-ysgol*, eithr, pan glywant *chwi* yn ei ddarllen iddynt *hwy*, mewn wêdd barchus ddisrifol,

fe ddaw attynt, megis ac y dylai gyda mwy o Awdurdod. Y pen-teuluoedd hynny, y rhai yn gydwybodol, sy'n gwneud hyn yn feunyddiol yn eu Teuluoedd, Hŵyr a Boreu, (gan ei gyfrif yn rhan o'r hyn fy ddyledus bob dydd yn ei ddydd) mae'n ddiammeu gennyf, eu bod yn mwynhau y cyffur a'r bodlonrwydd fydd o wneuthur felly, ac yn gweled ei fôd yn mawr dueddu i'w eu cynnydd mewn gwybodaeth gris'nogol eu hunain, ac i adeiliadaeth y sawl a 'drigant dan eu cysgod.' Ac yn enwedig, pe gwnau y sawl sy'n Weinidogion ac *yfbonio* eu hunain, a Phen-teuluoedd eraill a *darllen* rhyw efboniad eglur a bûddiol ar y Rhan hynny o'r 's crythyr a gâdd ei ddarllen.

Mae'n hawdd i chwannegu dan y Pen yma, y gwnâ darllenniad cyfaddas o *Lyfrau* dâ eraill gyfrannu llawer iawn tuag at Addysc-deuluaidd. Mewn *Cynnorthwyon* o'r natur hyn, yr ydym mor ddedwydd a neb rhŷw Bobl dan yr haul, pe byddai gennym ond *Calonnau* i'w defnyddio fel ' rhai a fydd rhaid iddynt roddi cyfrif' ar fyrder am *danynt*, ymhlith eraill o'r Talentau a *ymddiriedwyd* ini o'u plegit.

(2.) Yn ail; Mae'n rhaid i chwi hefyd *Gatecifo eich Plant a'ch Gwasanaeth-ddynion*, cyhŷd ag y bô arnynt eisiau wrth y llaeth yma. Gofodwch hwy i ddyscu rhyw *Gatecism* bûddiol allan o lyfr, ac i'w ei gofio, a thrwy ymddiddan yn gyfeillgar a hwynt, helpiwch i'w ei ddeall, fel ac y delont yn y blaen. Ffordd dra rhagorol o

Gatecifo,

Gatecifo, yw'r hon y mae Duw ei hûn yn ein cyfarwyddo attî, *Deut. vi. 7.* Sef i hyspyfu Bethau Duw yn Plant, trwy grybwyll am danynt pan 'eisteddom yn y Tŷ, a phan gerddom ar y Ffordd, pan orweddod i lawr, a phan gyfodom i fynu.' A da fyddai appwyntio amferoedd node-dig gogyfer a'r gwaith hwn, a chadw attynt yn ddyfal ag yn gydwybodol, megis rhai sy'n gwybod pa mor ddiwyd y mae'r Gelyn yn ymosyn cyfleu 'i hau efrau,' tra mae Dynion yn cysgu? O's y gwaith da hyn ni chynnorthwyir yn y blaen, fe a â o hono ei hûn yn ei ôl. Doethineb hefyd a'ch cyfarwydda felly i *drin* y gwaith o *Gatecifo*, (yn gyftal a'r canghennau eraill o Grefydd-deuluaid) fel na bô megis Tasc, neu'n Faich, eithr cymhbelled ag y bô'n bosibl, yn bleffer a digrifwch, i'r sawl fy dan eich gofal, fel ac y bo'r bai yn gyfangwbl i orwedd ar eu *bannuwioldeb* hwy, ac nid ar eich *angballineb* chwi o's dywedant, 'Wele pa flinder ydyw hyn?' Y drefn yma o addysgu trwy *Gatecifo*, a berthyn mewn wêdd enwedigol, 'i'r Eglwys yn y Tŷ,' can's dyna'r Fammaeth-dŷ, ym mha ûn y dygir i fynu *Brennau Cyfiawnder*, y rhai wedi hynny, a 'blennir Ynghynteddoedd ein Duw.' Ni wnâ Catecifo-cyhoeddus ond ychydig heb *Gatecifo-teuluaid*. Mae gwaith Gweinidogion yn ceisio addysgu 'r *Ieuencid*, a phorthi *Wŷn y Praidd* gan hynny, i Lawer ond *llafur ofer*, am fôd Pen-

teuluoedd mor esgeulus o'u dyledswydd i'w rhagbarattoi gogyfer ag Addysc-gyhoeddus, ac ymofyn i'w eu cynnydd trwyddo. Megis ac y mae *Mammau*, yw 'r *Mammaethod* goreu i blant, felly *Rhieni* ydynt, neu a ddylent fôd eu *Dysgawdwyr* goreu. Tâd *Solomon* oedd ei *Ddysgawdwr*. *Diar.* iv. 3, 4. Ac nid anghofiodd byth mor Gwerf i a *ddysgasai ei Fam* iddo.

Megis, ac y mae *Bedydd* wedi dwyn eich *Plant* dan *rwymedigaeth gadarn* a *pharhaus* i fyw yn ofn Duw, felly, y mae wedi 'ch gosod *chwi-theu* dan yr ymrwymiau mwy powerus, a alleu fôd, i'w dwyn i fynu, yn yr ofn hynny. Y Plentyn a roddasoch i'w ei gyflwyno i fynu i *Dduw*, ac i'w dderbyn yn aelod o Eglwys weledig Crist, a gâdd yn enw Duw, ei roddi yn ôl drachefn i *chwi* gyda 'r un rhyw gyffelyb orchymryn a roddodd *merch Pharao* i fam *Moses*, 'cymmer ymaith y plentyn hyn a maga ef imi,' a thrwy ei fagu i *Dduw*, yr ydych yn ei fagu i well dyrchafiad, na phe cai ei alw yn Fâb *merch Pharao*. Fe a dâl i sylwi am yr hwn, a pha ūn y gwnaeth Duw 'r anrhydedd o *entailo* fêl y cyfammod ar ei hâd, ei fôd yn dra enwog am y *rhanbyn* o Grefydd-deuluaidd: 'Mi a adwaen *Abraham* (ebe Duw) y gorchymmyn efe i'w Blant ac i'w Dylwyth ar ei ôl ar gadw o honynt ffordd yr Arglwydd.' *Gen.* xviii. 19. Y sawl gan hynny, a ddymunent gael y cyflur o gyfammod Duw
iddynt

iddynt eu bunain ac i'w eu bâd, a bôd yn gyfrannog
 'o fendith Abraham sy'n dyfod ar y cenhedloedd,'
 rhaid iddynt yn hyn i ganlyn esampl Abraham
 ffyddlon. Entail y cyfammed grâs a fforfettir
 ac a dorrir ymaith, o's gofal ni chymmerir gydag
 e, i drosglwyddo moddion gras, i ba ddiben, y
 cawfant i'w dysgyblu, o's ni addysgir hwynt? Pa
 ham y rhoddafoch iddynt enw cris'nogol, o's ni a-
 ddysgwch hwynt yn y wybodaeth o Grist a Chris-
 'nogrwydd? Y mae Duw wedi eu harddel fel eu
 blant, y rhai a blantefid iddo ef. Ez. xvi. 20. Ac
 am hynny, mae'n disgwyl iddynt gael i'w dwyn
 i fynu iddo ef; yr ydych yn anghyfiawn i'ch Duw,
 yn angharedig i'ch Plant, ac, yn anffyddlon i'w
 eich ymddiriaid, o's, wedi entro eich plant trwy
 fedydd yn ysgol Crist, a'u listio dan ei faner ef,
 nid ydych yn gwneuthur cydwybod i'w hyfforddi
 yn addysc ysgolheigion Crist, a than ddyfscylaeth
 ei Filwyr ef. Ystyriwch pa beth a ddichon eich
 plant yn awr ie yn nhyddiau eu mebandod, maent
 yn awr yn gyfaddas, i dderbyn argraphiadeu a
 ddichon lynu wrthynt tra bont byw, 'Hwy a ym-
 newidiant fel clai'r fêl,' a 'nawr, ydy'r amfer i
 osod wrthynt, 'Sel y Duw byw.' Maent yn
 gyfaddas i anrhydeddu Duw yn awr pe iawn
 hyfforddid hwynt; a thrwy uno, fel y medrant,
 mewn cyflawniadeu crefyddol gyda chymmaint o
 barch ac ymosodiad, a oddef eu hoedran, fe a
 ogoneddir Duw; a chwi, ynddynt hwy, a offrym-
 mwch i fynu i'r Arglwydd, 'Aberthau byw
 sanctaidd

sanctiaidd a chymmeradwy.' Ie mae Hosannas plant, wedi eu iawn addysgu 'Yn berffeithio mawl' ac yn dra boddlon gan yr *Arglwydd Iesu*. *Mat. xxvi. 16.*

Ystyriwch, i ba Beth, y mae'ch Plant, wedi eu hamcanu (fel 'r ydym yn gobeithio) yn y *Byd hwn*; y maent i fod yn, 'hâd i was'naethu 'r *Arglwydd*,' ac i'w *cyfrif iddo ef yn genhedlaeth*; y maent i gynnal i fynu enw Crist yn eu Dydd, ac i'w dwylaw hwy, rhaid trosglwyddo y *peth dâ hynny* a roddwyd i gadw i ni. Y maent hwy i fod yn moliannu Duw ar y *Ddgear*, pan fyddom ni yn ei foliannu yn y *Nefoedd*. Dyger hwynt i fynu ynteu, yn *gyfattedbol i hynny*, fel yr atebont ddiben, eu genedigaeth a'u bôd. Fe'u amcanwyd i fod yn was'naethgar yn eu cenhedlaeth ac i wneud daioni yn eu Dydd; am hynny ymgynghorwch â'r *Llês cyffredin*, ac na chaed dim fod yn fyrr o'ch rhan *chwi*, i'w cymhwyso i ddefnyddioldeb, yn ôl eu llê a'u dealltwriaeth.

Ystyriwch, yn enwedigol, i ba ddiben yr amcanwyd hwynt *mewn Byd arall*; Gwnaethpwyd hwynt *gogyfer a thragwyddoldeb*. Mae gan bob plentyn sydd gennych enaid gwerthfawr ac anfarwol, a orfydd fôd dros bŷth, y naill yn y *Nefoedd*, neu ynte yn *Uffern*, yn ôl ei *gyfathaf-rwydd* yn y cyflwr presennol; ac fe alleu, y fymmydir ef *ar frys*, i'r *Byd hynny* o ysbrydoedd; ac oni fydd yn dra athrist, o's trwy'ch diofalwch

diofalcwch a'ch esgeulusdra chwi, eich Plant i' ddyfsgu ffyrdd Pechod, a darfod am danynt yn dragywydd, yn y ffyrdd rheiny. *Rhybyddi* wch hwynt, fel, o's yw'n bosibl, y bo'ch i waredu eu eneidiau; o'r hyn lleiaf, fel y galloch waredu eich *eiddo'ch hŷn*, ac na ddygoch eu melldith *hwy*, â'r eiddo *Duw* hefyd, eu gwaed *hwy*, â'r eiddo *eich hŷn* hefyd, ar eich pennau. Mi ŵn na ellwch chwi ddim roddi grâs i'ch Plant, ac nad ydy ymarweddiad crefyddol, yn ddiffael ganlyniad o ddygiad i fynu crefyddol; 'Nid yw'r Rhedfa bob amser yn eiddo'r Cyflym, na'r Rhyfel yn eiddo'r Cedyrn.' Eithr, o's chwi yn gydwybodol a gyflawna'ch dyledswydd, trwy gynnal i fynu *athrawiaeth deuluaidd*; o's dysgwch iddynt yr uniawn a'r ffordd ddâ, gan eu rhybyddio o'r traws Lwybrau a'u ceryddu, cyngori, a'u hannog fel y byddo achos; o's chwi a weddia gyda hwynt a throstynt a bôd yn ofalus i ofod esampl dda o'u blaen, ac, yn ddiweddaf, o's chwi a ymgynghora a *daioni eu eneidiau*, yn eich *Trefnbâd* o honynt, cwblausoch eich rhan *chwi*, a gellwch yn gyffyrus adael y diwedd am lwyddiant gyd a Dduw.

2. Yn ail, cadwch i fynu *addoliad-teuluaidd*. Rhaid i chwi nid yn unig, fel *Prophwydi*, addysgu 'ch Teuluoedd, eithr megis *Offeiriaid* fyned o'u blaen hefyd i offrymmu'r aberthau ysprydol o fawl a gweddi. Yn hyn hefyd, rhaid i chwi rodio ynghamrau *Abraham* ffyddlon (meibion

bion i ba ūn a fyddwch *tra* y gwnelech fel hyn, yn *dda*) mae arnoch nid yn unig, fel *efe byfforddi* eich Teuluoedd ond yn gyffelyb iddo ef, ‘*alw* gyda hwy ar enw’r Arglwydd y Duw tragwyddol.’ ‘*Gen. xxi. 33. Pa le bynnag y gwersyllai, yno yr adeiliadeu efe allor i’r Arglwydd. Gen. xii. 7. 8. — xiii. 4. 13. Er ei fôd yn ddieithr ac yn ymdeithydd mewn Stat ansefydlog, er ei fôd ymysc Cym’dogion eiddigus a chenfigennus o herwydd y Cananeaidd a’r Perizeaidd oeddent y pryd hynny yn trigo yn y Tîr, er hynny ym mha le bynnag y byddai gan Abram Babell, byddai gan Dduw yno Allor; ac efe ei hŭn a was’naethai wrth yr allor hynny; yn hyn, y gadawodd ini esampl, fel y canlynem ei ôl. Mae gan Deuluoedd, fel y cyfryw Negesseu lawer wrth orsedd grâs, i’w darparu a Deunydd ac Achlyffur i *weddi-deuluaidd*; Negesseu beunyddiol, y rhai nad ellir cystal mo’u gwneuthur, nac yn y *dirgel*, nac yn *gyhoeddus*, eithr ydynt gymmwyfaf i’w gwneud gan y Teulu, ynghyd, ac o’r *neulldu*, oddiwrth Deuluoedd eraill; a dâ fyddai i’r sawl ’fo ’n blaenori, yn *Addoliad* y Teulu, yn gyffredin, i sefyll, gan mwyaf, ar achosion y cyfriw a gŷd-unant yn eu *Perthynas deuluaidd*, fel ac y byddo yn wîr, yn *weddi-deuluaidd*, wedi ei gosod i fynu, nid yn unig yn, a *chan* y Teulu, ond hefyd, yn *berth’nassol* iddo. Yn hyn, megis Cyflawniadeu eraill, dylem ymdrechu nid yn unig i ddywedyd, *rhyw beth*, eithr rhyw*

rhyw beth a fô i'r *purpas*. Pamp peth yn enwedigol, a ddylae fôd ar eich calon, yn eich *Gweddi deuluaidd*, a dylaech ymdrechu ar ddwŷn o honoch rhyw beth o bôb *ân*, yn fwy neu lai, i bob *Gweddi deuluaidd*.

(1.) Dylaech wneud *Cydnabyddiadeu teuluaidd* o'ch ymorphwysiad ar *Dduw a'i ragluniaeth*, fel ac yr ydych yn *Deulu*. Ein *Bisnes* mawr ni, ym mhob cyflawniadeu o addoliad crefyddol yw rhoddi 'i'r Arglwydd y gogoniant fy 'n ddyledus i'w ei Enw,' a hyn a ddylaem wneud yn ein *boddoliad teuluaidd*. Rhoddwch yr anrhydedd i *Dduw* megis *Sylfaenydd* teuluoedd, trwy ei *ordinhâd*, 'am mai nid dâ oedd bôd *Dyn* ei hunan;' ac megis *sylfaenydd* eichteuluoedd *chweitheu* trwy ei *ragluniaeth*, am mae efe yw 'r hwn, 'sy'n adeiliadu 'r *Tŷ* ac yn gosod yr unig mewn *Teuluoedd*. Anrhyddeddwch ef, megis *Perchennog*, a *Llywodraethwr* *Teuluoedd*; cydnabyddwch, mai ei eiddo ef ydych chiwi, a'r cwbl ôll fy gennych, dan ei *Lywodraeth*, ac wrth ei drefnhâd, fel 'Defaid ei Borfa.' Yn enwedigol, addolwch ef megis, 'Duw hôll *Deuluoedd Israel*,' mewn perthynas gyfammodol a 'hwynt, a chanddo ofal neullatvol drostynt uchlaw eraill. *Jer. xxxi. i.* Rhowch anrhydedd i'r *Pryniawdwr* mawr, megis *Pen yr hall Eglwys*, ie, ar y *rheiny* yn eich *Tai*; galwch ef, yn *Bennaeth y Teulu*, ei ymddiffynnwr, a'i gymmwynafwr mawr; can's efe yw'r hwn, ym mha *ân* y bendithir hôll *Deuluoedd* y Ddaear.

Ddaear. Am bob bendithion teuluaidd ni a ddylaem fôd yn rhwymedig i *Grist*, y maent yn dôd ini trwy law, trwy waed ef. Cydnabyddwch eich ymddibynniad ar *Dduw* a'ch rhwymedigaethau i *Grist*, am yr hôll bethau daionus, a berthynant i *fywyd a duwioldeb*; Gwnewch gydwybod i ymddarostwng ac i ufuddhau iddo, megis eich Pen Arglwydd, ac, na boed i chwi byth osod i fynu Ditl i neb o'ch meddiannau mewn cydstadliad *â'r eiddo 'fe*.

(2.) Chwi a ddylaech *wneud Cyfaddefiadau teuluaidd* o'ch *pechodau yn erbyn Duw*; y pechodau hynny, y tynnasoch yr euogrwydd o honynt arnoch, yn eich *sefyllfa-deuluaidd*. Yr ym yn darllain yn yr ysgrythyr am *anwiredd Tŷ Eli*. 1 Sam. iii 13, 14. Ac am *anwiredd yn ymweled â'r Plant*: Pechodeu ac sy'n dwyn digofaint ar Deuluoedd, 'â'r felldith, a ddaw i Dŷ 'r annuwiol i'w ei ddifa ynghyd a'i goed a'i gerrig. *Zec. vi. 4*. Pa mor athrist ydy cyflwr y Teuluoedd hynny ac sy'n *pechu ynghyd*, ac nid ynt byth yn *gweddio ynghyd*; y rhai, trwy gyttuno mewn twyll a gormodedd, a chan gadarnhau dwylaw eu gilydd mewn annuwioldeb, a ddrygioni ydynt yn 'cyflawni i fynu fesuſ eu euogrwydd-teuluaidd,' ac nid ynt, un amser, yn cytuno, i wneud dim tuag at i'w *arloesi*. Ac y mae gan Deuluoedd crefyddol, y rhai ni halogir a phechodau cyhoedd, a gwradwyddus, er hynny achos digonol i uno bôb Dydd, mewn arbennig addefiadau

addefiadau o edifeirwch, ger bron Duw oblegit eu ‘Pechodau o wendid beunyddiol.’ Eu haml eiriau ofer, a’u hymddiddan anfuddiol ymysc eu gilydd; Eu diffygiadau amrywiol mewn Dyledswyddau perth’nasol, yn cyffroi *Chwantau* a *Nwydau* y naill a’r llall, yn lle bôd yn annog eu gilydd i Gariad a Gweithredoedd da, a ddylent gael i’w cyfadde a’u galaru gan y’*Teulu ynghyd*, fel y bô i Dduw gael *ei Ogoniant* a’r hyn oedd feius i’w *wellhau rhagllaw*. Nid yn unig ar amser o Edifeirwch *cyhoedd* ag *arbennig* yr oedd Teuluoedd ‘yn galaru ar eu *Pennau hunain*,’ *Zec. xii. 11.* eithr ar amseroedd nodedig ddydd y cymmod, yr Offeiriad oedd i ‘wneud cymmod dros ei Deulu.’ *Lev. xvi. 17.* Mewn llawer o Bethau yr ŷm yn digio Duw, a’r naill a’r llall, a Chyfaddefiad *gwir edifeiriol* o hynny *ynghyd*, a fydd y ffordd mwya tycciannol o ymgymmodi a Duw, yn gyftal ac i ymheddychu a’n gilydd. Y mae’r Teuluoedd goreu, sef y *Rheiny* lle mae *Duwioldeb* a *chariad* yn llwyddo oreu, er hynny yn *ddiffygiol* mewn llawer o Bethau, ac yn gwneud digon *bôb dydd* i’w dwyn ar eu glyniau y nos.

(3.) Chwi a ddylaech offrymmu i fynu eich *Diolchiadau-teuluaidd* am y *Bendithion*, ac ydych Chwi a’ch Teuluoedd yn dderbyn oddiar law Duw. Aml yw’r *Trugareddau* ag ydych yn mwynhau’r llesâd a’r melusder o honynt, fel yn *gyffredin*, y rhai pe byddent yn eisiau ond ar *ân*,

y Teulu i gyd ai teimleu. Oni wnaeth ‘ Duw a chae o’ch hamgylch *chwi*, o amgylch eich *Tai*, ac ynghylch yr hyn *ôll sy gennych.*’ *Job. i. 10.* Oni wnaeth *Ef* ‘ amddiffynfa ar bob Trigfa o Fynydd *Seion*, yn gyftal ac ar ei hôll Gymanfa-oedd.’ *Isa. iv. 5.* Fe ddyleu brawychus Alarm *Tymmhestloedd*, a’r Dinistr a wnaer gan *Dan* megis un waith mewn oes, ein gwneud yn *dra theimladwy* o’n Rhwymedigaethau i Râgluniaeth ddwyfol am ein Cadwraeth *bob Dydd*, a *phob nôs*. ‘ O dostruaethau’r Arglwydd y mae na ddarfu am danom,’ ac na chladdwyd mô hōnom yn ninistr ein *Tai*. Pan fo’r hôll Deulu yn dôd ynghyd o’u priodol Stafelloedd y *bercu*, a phan ddychwelont oddiwrth eu gorchwylion perth’naffol yn yr *hwyr*, gan na bû na gelyn nag aflwydd nag un rhyw ddrwgddamwain anghyffurus, a niweidiol, y mae mor rhesymmol, ac (fel y gallaf ddywedyd) mor naturiol iddynt i uno ynghyd mewn diolchgarwch gwresog i’w *eu hymgeleddwr mawr*, fel ag y mae’n dra rhyfedd, pa fodd y dichon neb ac sy’n credu y *bôd o Dduw* a *rhagluniaeth* ei esgeuluso. Onid oes *iechyd* yn eich Teuluoedd? *Clefyd* wedi ei gadw, neu *gymmeryd ymadith* o’ch plith? Onid yw’r Arglwydd yn dwyn *helaethrwydd* i’w eich dwylaw, ac ‘ yn chwannegu cich golud?’ Onid yw eich ‘ Bwrdd gennych wedi ei hilio, a’ch Phiol yn llawn,’ a *Manna* yn cael ei lawio oddi amgylch eich Pebyll? Ac onid yw’r Teulu ôll, yn mwynhau y cyffur o hyn i gyd? Oni chaiff

chaiff *llais mawl* am hynny, i'w glywed yn y Pabyll hynny lle y byddo *lléf gorfoledd*? A ydy'r 'Winwydden ar ystlys y Tŷ yn ffwythlawn ac yn flodeuog, a'r Planhigion oliwydd o amgylch y Bwrdd yn wyrdd a thyfadwy?' *Salm cxviii. 3.* A ydy Perth'nafau-teuluaidd yn *gyssurus a dymunol*, ac heb eu *rhwygo* a'u gwneuthur yn *chwerw*, ac oni chaiff y *Duw hwnnw* ei gydnabod yn hyn yma, yr hwn sy'n gwneud *pob creadur* i fôd i ni, yr hyn *ag ydyw*? Oni chaiff Duw eich Trugareddau, eich Trugareddau-teuluaidd i fôd yn Dduw eich Clodydd, eich Clodydd-teuluaidd a hynny yn *feunyddiol*?

Y Ffaint a'r Anhydedd o'ch bôd yn Deuluoedd Cris'nogol, a bôd gennych yn Nhŷ Dduw, ac o fewn ei Fagwrydd, Le ac Enw gwêll na Meibion, na Merched, a'r *fechydoriaeth* a ddi-chon hyn ddwyn i'ch Tŷ, a'ch cyflawn ddarpara a digonol *ddeunydd* tuag at *Fawl a Diolchgarwch*. 'Chwi a adnabu efe o hôll Deuluoedd y Ddaear,' ac am hynny y mae'n disgwyl mewn wêdd enwedigol i gael ei arddel gennych *chwi*. O'r *holl Dai*, 'Tŷ Israel, Tŷ Aaron, a Thŷ Levi' sy ganddynt yr *achos mwyaf* i fendithio'r Arglwydd, ac i ddywedyd fôd ei drugaredd yn parhau 'n dragwydd.'

(4.) Chwi a ddylaech offrymmu i fynu eich Erfyniadau-teuluaidd am 'Drugaredd a Grâs yn gymmorth cyfamferol,' i *chwi a'ch Teuluoedd*. Bara beunyddiol sy'n cael ei dderbyn gan Deu-

luoedd ynghyd ac fe'n dysgir, nid yn unig i weddio am dano yn feunyddiol, eithr i weddio ynghyd am dano, gan ddywedyd, 'Ein Tâd dyro ef ini.' Y mae *Achofion* a *Gorchwylion* y rhai, y mae'r Teulu fel yn cyd ofalu am eu llwyddiant, ac am hynny, hwy a ddylaent gyd-ymosyn a Duw, am *Doethineb* i'w biawn drin ac am lwyddiant yn ganlynol. Y mae *Gofalon*-teuluaidd i'w bwrw ar Dduw, *Cyffuron*-teuluaidd i'w deisyfu, a *Chroesau*-teuluaidd ac y dylaent gyd-ymbil ar Dduw i'w sancteiddio a'u symmyd ymaith. Trwy hyn yma, eich Plant a gant i'w meddïannu yn fwy effethiol a Chrediniaeth mewn, a Pharch i rhagluniaeth ddwyfol, na thrwy'r hôll Hyfforddiadau (er mor rhagorol y bont) a ellwch chwi rododi iddynt, y rhai a edrychant oreu yn eu golwg, pan ddyger hwynt yn llyn mewn ymarferiad, sef trwy eich bôd yn 'cydnabod Duw yn eich hôll ffyrdd.'

Dymuno yr ydych ar Dduw i rododi grâs a doethineb i'ch Plant, am ba rai yr ydych fel yn 'esgar drachefn, hyd oni ffurfier *Crist* ynddynt;' yr ydych yn gweddio drostynt mae hynny'n dda ond nid yn ddigon, chwi a ddylaech hefyd weddio gyda hwynt; Gadewch iddynt eich clywed yn gweddio ar Dduw i fendithio'r Addysciadau da, a'r Cynghorion ac ydych yn eu rhoddi iddynt, a phwy a wyr na wnâ hynny iddynt hwythau weddio drostynt eu hunain, ac anghwangu eu parch i chwi, yn gyftal ac i'r gwersi
buddiol

buddiol, ac y maent yn gael gennych. Mynnech gael eich Gwasanaeth Ddynion yn ofalus ac yn ffyddlon, ac f'alleu y byddai hyn yn gynnorthwyol i'w eu gwneuthur felly. Meistrïaid ni wnant a'u Gweision yr hyn 'sy gyfiawn ac uniawn,' oni 'pharhant gyda hwynt mewn gweddi,' fe 'u cyfsylltir. Col. iv. 1, 2.

Y mae rhyw Brofedigaethau, y rhai y mae Teuluoedd fel y cyfriw, yn agoredig iddynt. Teuluoedd trafferthus ydynt mewn Profedigaeth i Fyddoldeb, ag Esgeulusdra o Ddyledswyddau crefyddol; Teuluoedd cymmysgedig i anghydfod ac i eiddigeddu y naill a'r llall; Teuluoedd adfaeliedig i wan ymadiried, anfoddlondeb, ag i gymmeryd ffyrdd anghyfreithlon i helpu eu hunain; dylaent am hynny, fôd nid yn unig yn gwilio, ond hefyd yn gweddio ynghyd, fel na orchfyger hwynt trwy'r Profedigaethau y maent yn agored iddynt.

Y mae hefyd Fendithion teuluaidd ac a addawodd Duw, ac am ba rai yr ymosynnir ag ef, cyffelyb i'r rheiny ar Dŷ Obededom er mwyn yr Arch, neu'r Drugaredd a ddeisyf St. Paul i Dŷ Onesiphorus, 2 Tim. i. 16. Y Bendithion-cyffylltiedig yma, sydd i'w crefu trwy weddiau cyffylltiedig. Y mae Bendith enwedigol, ac y mae Duw yn orchymmyn ar Deuluoedd 'a drigant ynghyd,' mewn undeb a chariad, Salm cxxxiii. 1, 2. A'u Dyledswydd yw dôd ynghyd i weddio am dani, fel arwydd o'r undeb ac sy'n cyfaddaflu iddi. Lle mae Duw yn gorchymmyn y fendith,

rhaid i ninnau i'w chrefu. Y mae Duw mewn addewid yn bendithio Tŷ Ddafydd, ac am hynny Dafydd ynteu mewn gweddi, a'i bendithia hefyd.

(5.) Chwi ddylaech wneud *Deisfyfiadau*-teuluaidd dros eraill hefyd. Y mae teuluoedd i barai yr ŷch yn dwyn perthynas: neu ynte trwy *Gym'dogaeth*, *Cyfeillach*, neu *Adnabyddiaeth* y mae gennych ofal a *chonsern* droftynt, a'r rhain a ddylech i'w gorchymmyn yn eich gweddiau i rās Duw, a'ch Teuluoedd fel y maent wedi eu hūno yn yr *ymgyffslytiadau*, a ddylaent ūno yn y gweddiau. Newyddion anghyffurus f'alleu, a dderbynnir oddiwrth Berthynasau yn *abfennol*, ac a barant ofid, a blinder i'r Teulu; fe ddylai'r Teulu ynte, ymbil a Duw am Gymmorth ac Ymwared. Rhai *Canghennau* o'r Teulu ydynt f'alleu mewn Ardaloedd *pelleng*, mewn Amgylchiadau *peryglus*, ac yr y'ch yn *dra pbryderus* o'u plegit, fe ddichon ynte, fōd er cyflur i chwi, ac f'alleu, bydd yn fūddiol iddynt hwy i chwi wneud crybwyll beunyddiol am danynt yn eich gweddiau-teuluaidd. *Llesad Gweddi* a gyrrhaedd *ymmhēll*, oblegit fe ddichon yr Hwn sy'n *Wrandawr gweddi* 'estyn llaw ei Allu, a'i *Drugaredd* i gyrrau eithaf y Ddaear, ag at y rhai sydd bēll ar y môr.'

Yn yr *Heddwch* cyhoedd yr ŷm Ninnau hefyd a'n Teuluoedd yn *cael heddwch*, ac am hynny 'o's anghofiwn di o *Jerusalem*, yr ŷm yn anheilwng byth i sangu dy Cynteddau, nag i drigo

o fewn dy Furiau.' Caed ein Teuluoedd fod yn Dyftion ein bôd yn gweddio beunydd dros Wlâd ein Genedigaeth ac am lwyddiant ar ei hôll Berth'nafau ac ein bod yn gwneud Ymbiliau dros y Brenhin a Phawb mewn Goruchafiaeth, i *Tim. ii. 2.* Ac ein bôd ar ein Calonnau yn dwyn Achosion Eglwys Dduw *ar led*, yn enwedig y Rhannau *goddefol* o honi. Gaa gynnal i fynu fel hyn, Gymmundeib ysprydol, â'r hôll Deuluoedd ac sydd ' ym mhob lie yn galw ar enw'r Arglwydd Iesu.' Mewn gair, awn wrth y Rheol hon yn ein Defosiynau-teuluaidd; pa beth bynnag yw Defnydd ein *Gofal* bydded Ddefnydd ein *Gweddi*, ac na channiattawn *un rhyw ofal*, nad allwn mewn ffydd i'w ei leduger bron Duw; a pha beth bynnag yw Defnydd ein *Gorfoledd*, bydded Ddefnydd ein *Mawl*, ac ymateliwn ein Calonnau rhag pob math a'r Lawenydd a Difyrrwch, ac sy'n anhwylio 'n meddyliau gogyfer a'r Ddyledswydd o Ddiolchgarwch.

Dan y Pen yma o *Grefydd-deuluaidd*, mae'n rhaid i mi orchymmyn i chwi i ganu * *Salmau* yn eich Teuluoedd, a'i wneud yn rhan o'ch Addoliad *beunyddiol*, ac yn enwedig o'ch Addoliad *Sabbothol*. Dyma ran o Addoliad-crefyddol ac sy'n gyfrannog o'r *Gair a gweddi*, can's yn hyn yma yr ym nid yn unig ' i rod-di'r Gogoniant i Dduw,' eithr ' i ddysgu ac annog ein gilydd;

* Neu *Hymnau Scrythyrol.*

gilydd; ' am hynny y mae'n dra phriodol i'w wneud yn *fynediad trofodd* o'r naill i'r llall; fe a'ch gwresoga ac a'ch bywhâ, fe a'ch llonna ag a'ch diddana, ac f'alleu, od oes yn eich Tai Blant bychain y gwnant a Sylwi a'r hyn yn gynt, nag un rhan arall o'ch. *Defosiwn* teuluaidd, ag fe ddichon i Argraphiadau da gyda bendith i gael eu gwneud arnynt, fel yn *anheimpladwy*.

3. Yn drydydd, Cadwch i fynu *Ddiscyblaeth-teuluaidd*, fel y bô gennych Eglwys *gyfiawn* yn eich Tŷ er *mewn bachigyn*. Rheswm fy yn ein dysgu y dyle ' pob Gŵr lywodraethu yn ei Dŷ ei hŷn,' *Eſt.* i. 22. Ac yn gymmaint a bôd hynny yn gyftal a phob *Awdurdod* arall *oddiwrth Dduw*, fe ddylai gael i'w arfer *dros Dduw*; a rhaid i'r Sawl a *lywodraethant felly a bôd* ' yn gyfiawn, yn llywodraethu yn ofn Duw.' 'Roedd *Joshua* yn edrych ymmhellach nag ar Gyflawniadau *allanol* o Addoliad crefyddol, pan wnaeth e yr ymroad duwiol-frŷd hynny, ' Myfi a'm Teulu a was'naethwn yr Arglwydd,' *Jos.* xxiv. 15. Can's nid ŷm yn ei wasnaethu ef mewn *purdeb a gwirionedd* (pa un yw'r gwafanaeth ac y mae ef *yno* yn ei feddwl) o's ar ein Glyniau yn *unig* yr addolwn ef, *heb bryderu* i'w ei anrhydeddu yn yr hôll *Ystyriaethau* o ymarweddiad sanctaidd. Y rheiny yn unig ac sy ' lân eu dwylaw, ac yn bŷr eu calon a gyfrifir yn Genhedlaeth y rhai a'i ceisiant ef.' *Salm* xxiv. Ond heb hyn nid yw 'r Sawl ac sy'n cymmeryd arnynt i geisio Duw

Duw beunydd ond megis yn ei watwor ef, *Isa.* lviii. 2. Yr awdurdod a roddes Duw i chwi ar eich plant a'ch Gwasanaeth-Ddynion a amcanwyd yn bennaf i'r diben hyn, y byddo i chwi trwy hynny i'w hymrwymo i *Dduw* a *Duwioldeb*. O's yn unig i beru iddynt i ufudd-hau i'w eich ewyllys *chwi*, ac felly i borthi 'ch *Balchder*, ac i wneud eich gwaith *chwi* ac felly i was'naethu eich *Bydoldeb*, yr ydych yn dangos eich awdurdod nid ydych o lawer, yn ateb y diben o herwydd pa ũn y cynnyfsgaethwyd *chwi* ag e; Chwi a ddylaech i'w arfer er gogoniant i *Dduw*, trwyddo i'w rhwymo hwynt cymmhell- ed ac y galloch *chwi*, i wneud ewyllys Duw, a meddwl am *Fatter* crefydd. Dafydd dduwiol a wnai nid yn unig, 'a bendithio ei Deulu,' eithr cymmerai sawr ofal i gynnal i fynu *Drefn dda* ynddo, megis yr ymddengys oddiwrth ei *Bortreiad* o *Ddisgyblaeth deuluaidd*, ag fydd genym yn yr *Salm* ci. *Salm* medd Mr. Fox i ni, ac a ddarllenai y bendigedig Ferthyr hynny *Escob Ridley*, yn dra mynych i'w ei *Deulu* megis y *Rheol* wrth ba ũn yr oedd yn ymroi i'w ei lywodraethu. Fe'ch gwnaethpwyd yn 'Geidwaid y Winllan,' byddwch *ffyddlon* i'w eich hymddiried, ac yn ofalus *warchod* dros y fawl ac sy dan eich *Golygiad*, gan wybod y bydd 'rhaid i chwi soddi cyfrif.'

(1.) Yn gyntaf, *Rhowch annogaeth* i bob peth ac sy ddâ a chanmoladwy yn eich *Plant* a'ch *Gwasanaeth*.

sanaeth-Ddynion. Mae'n gymmaint yn Ddyled-
 swydd arnoch i *annog* a *chanmol* y Rhai hynny yn
 y Teulu sy'n *gwneud yn dda*, ac yw i *geryddu* a
chyngori y Sawl a wnant *ar fai*; Ac o's ym-
 bleferu yr ydych yn *unig* ar *geryddu* yr hyn sydd
feius, eithr yn *ôl* am ganmol yr hyn sydd *haedd-
 glôd*, yr *ÿch* yn rhoi achlyffur i ammau rhyw
 beth o *ddrwg-natur* ac nad yw mewn un modd
 yn gweddu i *Wr* da, a llai o lawer i *Gristion* da.
 Dylai fod yn flinder ini, pan bô gennym *gerydd*
 i roddi, ond yn *blefer* pan allom ddywedyd, gyd
 a'r Apostol, 'rwyf yn eich canmol yn awr.'
 1 Cor. xi. 2. Mae'n hawddach, gan mwyaf, i
dywys Pobl, na'i *gyrru*, ac mae'n hoff gennym
 bawb, gael *dywedyd yn dëg ini*. Pan weloch ûn
 rhyw beth a fyddo'n *obeithiol* ac yn *addawedig*,
mewn rhai o îs *râdd*, un rhyw beth o *Dymmer*
bynaws, ac *aeddfwyn*, a mwy o lawer o's bydd
 ûn peth o *serch* a *chariad* at Bethau Duw, chwi a
 ddylaech ym mhôb môdd yw *eu hannog*; *gwênwch*
 arnynt, pan weloch eu wynebaw wedi eu gosod
tu a'r nesoedd, a chymmerwch y cyfleu'dra cyntaf
 i roddi ar ddeall iddynt eich bôd yn *sylwi* arnynt,
 ac yn cael eich mawr foddioni, ac na 'ddir-
 mygwch ddydd y pethau bychain.' Fe a rŷdd
 hyn *galon* iddynt i barhau ac amlhau yn yr hyn
 fŷ dda, yn erbyn yr holl anhaw'sderau a gyfar-
 fyddant ar eu ffordd, ac fe alleu y trŷ e y glorian
 anwadal betruslyd i'r uniawn ffordd ac a ymder-
 fyna yn effeithiol, eu hymroiadau i lynu wrth
 yr

yr Arglwydd. Pan fo'ch yn eu hannog hwynt yn y blaen, at addoliad-teuluaidd, i fôd yn wrandawus ar y gair, yn ddefosiynol mewn gweddi, yn ddiwyd ymgzis am wybodaeth, yn ofni pechod, ac yn ofalus i wneud eu Dyledfwydd, bid iddynt gael y clôd o hono, can's 'r ydych chi yn cael y cyflur, ac mae'n rhaid i Dduw i gael yr holl ogoniant. Tynnwch hwynt 'a Rhaffau dynol,' deliwch hwynt a 'Rhwymau cariad' felly y bydd eich ceryddon, pan fyddant yn angenrheidiol, yn fwy derbyniol ac effeithiol. 'Y Bugail mawr a gasgl yr ŵyn yn ei Freichiau, fe 'u dwg hwynt yn ei Fonwes ac yn dirion, fe 'u coleda,' ac felly y dylaech chwithau.

(2.) Yn ail, dangoswch eich *anfodlonrwydd* i bob peth a fyddo 'n *feius* yn eich plant, a'ch gwafanaeth ddynion. Gwnewch ddeunydd o'ch awdurdod i ragflaenu pechod, a darosflwg 'pob gwreiddyn chwerwedd rhag ei fod yn tyfu i fynu ac yn peri blinder, a thrwy hwnnw yn llygru llawer, *Heb. xii. 15.* Edrychwch yn farrug, ar bôb peth, ac sy'n arwain i mewn *bechod* i'ch Teuluoedd, ac yn achos o ddrwg eiriau, neu ddrwg-ymarferiadau, balchder a drwg-natur, cynnen ac ymrafael, seguryd ac anghymmedrolder, celwydd ac enllib, y rhain sydd *Bechodau*, na ddylaet, mewn ūn gwedd mo'u cynnwys, na'u dioddef i fyned Yn ddi-gerydd. 'O's dychwelwch at yr Arglwydd,' hyn ymblich pethau eraill

eraill a ofynnir gennych, sef ‘ symmyd o honoch ymaith bob anwiredd y rhain, cystal a’r cyffelyb anwireddau, ym mhell oddiwrth eich lluestai,’ *Job* xxii. 23. Gwnewch yn amlwg eich bôd yn *llywodraeth* eich Teuluoedd yn fwy eiddigus dros *ogoniant* Duw, na thros eich *awdurdod* a’ch elw eich hunain, ac ymddangoswch yn fwy anfoddion wrth yr hyn ac sy’n *bechod* yn erbyn Duw, na’r hyn ac sy ond yn *ambarch* neu yn *niwei liol* i chwi eich hunain.

Mae’n rhaid i chwi yn wîr fod yn ofalus na ‘ yrroch mo’ch Plant i ddigofaint rhag iddynt ddigalonni;’ Ac mewn perthynas i’ch Gwafanaeth-ddynion, eich dyledswydd yw ‘ rhoddi bygwth heibio;’ Er hynny, rhaid i chwi gyda zêl ag ymroad sanctaidd, ac hynawsedd doethineb gynnal i fynu *Drefn dda* yn eich Teuluoedd, heb ‘ ofod dim anwir o flaen eich llygaid,’ eithr dwyn tyfhiolaeth yn ei erbyn. ‘ Ychydig lefain sy’n lefeinio ’r holl does.’ Ofnwch rhag cael *Gweinidogion* dewg yn eich Tai, rhag eich Plant i *ddyfgu eu ffyrdd* a ‘ chael magl i’w eu heneidiau.’ Ac edrychiad farrug gyrrwch ymaith yr hôll ‘ ymddiddan dewg hynny, ac sy’n llygru moesau da’ fel y bo’ch Tai yn Breswylfeydd Cyfiawnder, ac na chaffo *Pechod* byth mo’i gynnwys ynddynt.

II. ‘Rwyf yn awr yn dyfod i gynnig rhai annogaethau i’ch *perswadio*, fel hyn, i droi’ch Teuluoedd yn *Eglwys* bychain, ac O na ellwn
gael

gael geiriau cymmeradwy i ymresymmu a chwi yn y fâth fodd ac y bô i mi *lwyddo*. Dioddefwch gyda mi ychydig ac mi a ddangosaf i chwi, yr hyn sydd i'w ddywedyd *dros Dduw* ac yn deilwng o'ch ystyriaeth.

1. O's eich Teuluoedd a gânt i'w gwneud yn Eglwyfi bychain, *fe ddaw Duw attoch ag a drig ynthynt gyda chwi*; can's y mae wedi dywedyd am yr Eglwys, 'Dyma fy Ngorphwysfa yn dragywydd,' yma y trigaf, *Salm cxxxii. 14.* Peth tra dymunol ydy cael Presennoldeb Duw gyda ni yn ein Teuluoedd, y *Bresennoldeb* honno ac sydd wedi haddaw i'r 'dau neu tri hynny a fô wedi ymgynnull yn ei enw ef. Dyma 'r hyn ac oedd *Dafydd* yn hiraethu cymmaint am dano, *Salm ci.* 'O pa bryd y deui attaf.' 'Doedd ei *Lŷs* ei *Frenhinlŷs* ond megis *Carchar* neu *Garchardŷ* yn ei olwg, oni ddoi *Duw* atto a thrigo yno gydag ef; ac onid eill eich Calonnau *chwi-thau* ddwyn tyfïolaeth i'r dymuniad hyn? Chwi ac fy gennych *Dai* eich hunain, oni ddymunech ddyfod o *Dduw* attoch, a thrigo ynddynt gyd a chwi? *Gwahoddwch* ef ynte, *creswch* ei *Bresennoldeb*, byddwch *daer* am ei arosiad; Ond y mae ef yn gwawdd ei *hûn* i'ch Tai trwy Gynnygiadau ei gariad a'i răs; Wele y mae'n sefyll wrth y *Drŵs* ag yn curo; 'Llais eich Anwylyd yw, *Agorwch iddo*, a dywedwch croeso wrtho, cyfarfyddwch ef a'ch *Hofannas*; 'Bendigedig yw 'r hwn sy'n dyfod; ' mae e yn dyfod yn *beddy-*

chol ac yn dwyn Bendith gydag ef, y ‘*Fendith* a bâr ef i orphwys ar Anneddau Cyfiawnder,’ *Ex. xlv. 30.* Fe a orchymmyn Fendith ag a dâl ddim llai na’r *Bywyd tragwyddol.* Y Bresennoldeb hon o eiddo Duw â’i fendith a wna eich Perth’nafau yn gyfurus, eich Achosion yn llwyddiannus, a’ch Meddiannau yn felus, ac ‘wele yn *hyn*, y gwneir pob peth yn lân i chwi.’ *Hyn* a wnâ eich Cyffuron-teuluaidd yn *ddauddyblig-Cyffuron*, a’ch Croesau-teuluaidd i fôd ond *banner-Croesau*; *hyn* a drÿ Babell yn Deml, a Bwth yn Balas; ‘Tegwch Brô a llawenydd yr hôll Ddaear’ yw ’r Tai hynny lle mae Duw’n prefwyllo.

Yn awr, fel y bô i ni gael Presennoldeb Duw gyda ni yn ein Teuluœedd, mae’n rhaid i ni i’w gwneud yn *gyfaddas* gogyfer a’i roesawi. Fel hyn y Sunamittes dda a wahoddodd y Prophwyd *Eliseus* i’r Stafell a baratoisau iddo, trwy ofod yno ‘Wely, a Bwrdd, a Stôl, a Chanwyllbren,’ 2 *Bren. iv. 10.* A fynnech chwi ofod i fynu eich Tai gogyfer a Phresennoldeb Duw, ni ddifgwilir gennych i’w haddurno, megis ac ydoedd y *Tabernacl* gynt, a ‘Sidan glâs, a phorphor ac yscarled a lliain main,’ ond gosod a chynnal i fynu iddo ef yno *Orfedd* ac *allor*, fel (oddïar yr *Allor*) y byddo i chwi a’ch eiddo i roddi y *Gogoniant* iddo ef, ac fel (oddïar yr *Orfedd*) y caffo ynteu i roddi *Cyfraith* i chwithau a’ch eiddo, ac yna gellwch fôd yn sicr o’i Bresennoldeb a’i Fendith

Fendith, ac ymgyffaro yn hynny o ddydd i ddydd. Fe fydd *Duw* gyda chwi yn ffordd ei Drugaredd, tra byddoch *Chwi* gydag ef yn ffordd eich Dyledswydd; 'O's ceisiwch ef chwi a'i cewch.' Dirgelwch yr Arglwydd a gaiff fôd ar eich Pabell megis ac yr oedd gyda *Job*, *Pen.* xxix. 4. megis ac y mae gyda'r *cysawn*, *Salm.* xxv. 14. *Diar.* iii. 32, 33.

2. O's chwi a wnâ eich Tai yn *Eglwys* bychain, fe'u gwna *Duw* hwy yn *Gysfegr-leoedd* bychain; ie bydd ei hun i chwi yn 'Gysfegr bychan,' *Ez.* xi. 16. Y ffordd i chwi fôd yn ddiogel yn eich Tai a fydd trwy gynnal i fynu Grefydd ac ofn *Duw* ynddynt, felly chwi a 'brefwylwch yr Uchelderau, Cestyll y Creigiau a fyddant eich Amddiffynfeydd chwi, *Isa.* xxxiii. 16. Mae'r *Gyfraith* yn edrych ar Dŷ Gŵr megis ei Gastell, ond *Grefydd* a'i gwna yn *wir* felly. O's *Grâs Duw* a fydd yn 'ogoniant ynghanol y Tŷ, ei *Râgluniaeth* a wna fŵr o Dân o amgylch iddo,' *Zec.* ii. 5. Satan a gâdd er ei gythryfwl fod *Duw* wedi 'cae o amgylch i *Job* dduwiol, ac o amgylch ei Dŷ, ac ynghylch yr hyn ôll ac oedd eiddo oddiamgylch,' fel nad alle gael cymmaint ac ûn Adwy i dorri i mewn ar ei draws, *Job* i. 10. Fe gaiff 'pob Trigfa o fynydd *Seion*' i'w amddiffyn megis ac y câdd y *Tabernacl* yn yr anialwch, can's addawodd *Duw* i 'greu arno Gwmmwl a mŵg y Dŷdd, a Llewyrch Tân ffamllyd y Nôs, i fôd yn Am-

ddiffyn ar yr hôll Ogoniant,' *Isa. iv. 5.* O's
 nyni fel hyn a drigwn yn Nhŷ yr Arglwydd
 hôll Ddyddiau 'n Bywyd trwy wneud ein Tai, yn
 Dai iddo ef ' Fe a'n cuddia o fewn ei Babell, ie
 yn Nirgelfa ei Babell y cuddia efe ni,' *Salm xxvii.*
 4, 5. Pa le bynnag y gwerfyllom dan Faner
Crist, Angylion Duw a wersyllant o amgylch i
 ni, a'u Pebyll hwy a gant fôd lle bo ein
 Pebyll *ninnau*; ychydig yr ŷm ni yn ei
 feddwl pa gymmaint yr ŷm yn rhwymedig i
 weinidogaeth *Angylion da*, ein bôd ni a'n heiddo
 yn cael ein hymddiffyn rhag malais a llîd *An-*
gylion drwg, y Rhai sy'n beunydd geisfion i wneud
 niwaid i Bobl yr Arglwydd; y mae Dychrynia-
 dau yn ehedeg Ddŷdd a nôs oddiwrth ba rai
 nid diogel neb, ond y Sawl a ' drigant dan Gŷf-
 god y Goruchaf,' *Salm xci. 1, 5.* A ddymu-
 nech ymddiogelu eich Tai trwy 'r *ddyfais* oreu o
 Gadernid, trowch hwynt yn *Eglwys*, ac yna
 cânt i'w cymmeryd dan Ddiffyniad neullduol yr
 Hwn sy'n cadw *Israel* a'r Hwn nid yw bŷth yn
bûno nag yn *cyfgu*, ac o's digwydd ûn rhyw ni-
 waid iddynt fe gâiff i'w wneud i fynu mewn
grâs a *gogoniant*. Diammau yw, mae ffordd *Dy-*
ledfnydd yw ffordd *Diogelwch*.

Teuluoedd *gweddi* a gedwyr rhag mwy o Ddry-
 gau nag y maent Hwyl eu hunain yn ei feddwl.
 Nid ŷnt *bwy* bôb amser yn deimladwy o'r gwa-
 haniaeth ag y mae Rhagluniaeth dirion yn ei
 wneud rhyngthynt Hwyl ac eraill; er y gwêl
 Duw

Duw fôd yn dda rai prydiau i'w wneud yn dra hynod megis yn yr hanes credadwy ac a ddywedir i ni am Dref fychan yn * *Gbantwn Bern*, yn *Switzerland*, yn *Germani*, yn cynnwys ynghylch 90 o Dai y rhai yn y flwyddyn 1384 a ddinistriwyd ôll gan Ddaear-gryn oddieithr ūn Tŷ, ym mha un 'roedd y gŵr da ynghyd a'i Deulu yn gweddio Duw ar yr amser hwnnw. Mae'r addewid honno yn fief i *holl béd Abram* ffyddlon, 'nac ofna, myfi yw dy Datian,' *Gen. xv. 1.* Doethineb ei hŷn a roddodd ei gair am dano, *Diar. i. 33.* Sawl a wrandawo atnafi (pa le bynnag y trigo) a gaiff drigo yn ddlogel, a chaiff lonyddwch oddiwrtho yr hyn ôll ac sy'n ddrwg yntho ei hŷn, ac oddiwrth frawychus a phoenus ofn drwg. Ni ddichon dim niweidio, ni ddylai dim ddychrynnu y Sawl ac y mae Duw yn ei cadw.

3. O's heb 'Eglwys yn eich Tŷ' yr ydych, mae llê i ofni y myn *Satan* gael *Trigfa* yno. O's Grefydd nid yw yn llywodraethu yn eich Teuluoedd, Pechod ac Anwiredd a lywodraethant yno. 'Mi a adwaen pa le' rwyf yn trigo (ebe *Crist* wrth *Angel Eglwys Pergamos*) sef lle mae *Gorfeddfaingc Satan*, *Dat. ii. 13.* Hynny oedd ei ofid e, ond y mae llawer pechod pa rai ydy, trwy eu Hannuwioldeb a'u Diffyg o Grefydd caniat-hant i *Satan Eisteddfa* yn eu Tai ac i'r Eisteddfa honno *Orfedd-faingc*. Y maent yn foddlon i'r

Gŵr crŷ arfog i gael ‘cadw ei Neuadd’ yno, ac i’w *Ddod-drefn* i fôd yn *heddychol*; ond y ffordd fwya diogel i ragflaenu hyn ydy gosod i fynu ‘Eglwys yn y Ty.’ Fe ddywedir yn gyffredin mae lle bô gan Dduw *Eglwys*, y bydd gan Ddiafol *Gappel*, eithr gyda mŵy o *wîr* y gellir dywedyd yn yr *Achos yma*, Mai lle na bô gan Dduw *Eglwys* y bydd gan Ddiafol *Gappel*. ‘O’s yr yspryd aflan a gaiff y Ty yn yr ystyr hyn yn wâg, yn wâg o ddaioni, er ei fôd wedi ei ysgybo a’i drwsio, fe a gymmer gydag ef ei hun faith Ysbryd eraill gwaeth nag ef ei hun, a Hwyl a ânt i mewn ac a gyfanneddant yno,’ *Mat. xii. 44, 45.*

Storiau ofnadwy a gâdd ei dywedyd am Dai yn cael eu cynnyweirio gan Ddiafol, a’r ofn a fyddai ar Ddynion i drigo yn y cyfryw Dai; yn wîr, am y Tai lle mae Cyfeddach a Meddw-dod yn teyrnassu, a thyngu a rhegu yn iaith arferol y Tŷ, neu ym mha rai y mae y Drygau mwy *tyfnewol* hynny o Falchder, Malais, Cybydd dod, ac Anghyfiawnder yn llywodraethu, fe ellir dywedyd yn sicr eu bôd yn *Gynniweir-fanedd* Diafol, ac yn wîr, y Tai mwya anghysurus i neb i geisio byw ynddynt; maent yn ‘Gadwriaethau pob Ysbryd aflan, ie yn Gadwriaethau Adar aflan ac atcas’ megis ac y bydd *Babylon* fawr pan syrthio hi, *Dat. xviii. 2.* Yn awr, y ffordd i gadw *Peshod* allan o’r Tŷ a fydd trwy gynnal i fynu *Grefydd* yn y Tŷ, pa un a fydd

fydd y *Cyfaredd* goreu yn erbyn gwenwyn *Satan*. Pan feddyliond *Abraham* ynghylch Tŷ Abimelech, ‘diau nid oes ofn Duw yn y llê hwn; *fe benderfynodd ddim llai na laddent hwy e o achos ei wraig*,’ *Gen. xx. 11*. Lle na bô dim ofn Duw, dim gweddio, dim addoliad, pa beth a ellir ddisgwyl, ond yr hyn ôll a fô ddrwg? Lle bô annuwiolddeb, y bydd anfoesoldeb hefyd, y Sawl a ‘attaliant weddi a fwriasant ymaith ofn,’ *Job xv. 4*. Ond o’s Addoliad-cresfyddol a gaiff lê yn y Tŷ, gellir gobeithio, na chaiff Pechod ddim llê yno. Mae llawer o wirionedd yn y Dywediad hynny o eiddo Mr. *Dod* dduw-iol ‘Y naill fe wna *gweddio* i Ddyn i roi heibio *pechu*, neu fe wna *Pechod* i Ddyn i roi heibio *gweddio*.’ Y mae rhyw obaith yn aros am y Cyfriw (er eu bôd yn amgen yn *ddrwg*) ac sy’n parhau i weddio; er bôd yno ymdrech rhwng *Crist* a *Belial* yn eich Tai, a bôd Ymgynnigiadau Pechod a Satan yn dra haerllug a digwilydd, er hynny tra y bô Crefydd yn cadw’r maes, ac Arfau ei milwriaeth yn cael eu defnyddio, mae gennym lê i obeithio y bydd yr Gelyn golli Tîr, ac y gorfydd arno ffôi.

4. ‘Eglwys yn y Tŷ,’ a’i *gwna yn dra chysfurus i chwi eich bûnain*. Ni ddichon dim fôd yn fwy dymunol gan enaid *grasol* na chael cymundeb *gwaftadol* â’r Duw *graslaw*; yr ûn peth ac y mae’n ei ddymuno ydy, ‘cael trigo yn Nhŷ yr Arglwydd;’ yma y mae’r Enaid megis
yn

yn ei elfen ei hûn, ei ‘Orphwysfa dragwyddol yw.’ O’s ein Tai gan hynny, a gânt fod yn Dai i’r Arglwydd, bydd yn *hōff* gennym ein *Cartref* o herwydd y rheswm hynny, gan gyfrif-ein *Defosiwn-beunyddiol* y melussaf o’n *Pleſerau-beunyddiol*, a’n *Haddoliad-teuluaidd*, y gwerthfawroccaf o’n *Cyffuron-teuluaidd*. Fe sancteiddia hyn i ni hôll *Gyfleusderau* ein Tai, ac fe a’n cymmoda a’u *Hanghyfleusderau*. Pa beth ydy ‘*Gerddi*, *Perllannau* a *Llynnau Dwfr Solomon*, ynghyd a’r hôll ddifyrrwch arall o eiddo Meibion Dynion,’ *Preg.* ii. 5, 6, 7, 8. mewn cymmharïaeth â’r Dyfyrwch yma o eiddo Plant Duw.

Fe gynnorthwya Crefydd deuluaidd i wneud ein Perth’nafau teuluaidd yn gyffurus i ni, trwy gynyddu Catiad, rhagflaenu Ymrysonau, a thrwy ddiffodd *Poethineb* drwg-anwydau, a ddichon weithiau ymgysfodi. Teuluoedd ac sy’n ofni Duw, ac yn uno beunydd mewn Addoliad crefyddol sy’n gwîr fwynhau eu hunain; ‘Wele mo’r dda, ac mo’r hyfryd yw trigo o Frodyr fel hyn ynghyd;’ y mae, nid yn unig fel yr *Ennaint* a’r *Pêrarogl* sy’n ‘llawennychu’r galon,’ ond cyffelyb yw i’r Ennaint Sanctaidd yr Arog sanctaidd, a pha ûn y câdd *Aaron* Saint yr Arglwydd ei gyffegru; nid fel y Gwllth cyffredin a ddisgyn ar y Borfa, ond cyffelyb yw i’r ‘gwllth a ddisgyn ar Fynyddoedd Seion,’ y Mynyddoedd Sanctaidd, *Salm* cxxxiii. 1, 2. Cymmundeb y Saint yn yr hyn ac sy’n *waith* y Saint yn ddiau yw’r

yw 'r cymmundeb *hyfrydaf* yma ar y Ddaear, a'r darluniad *bywioccaf* a'r Gwyfystyl mwya *fier* o'r gorfoledd tragwyddol hynny ac y mae 'y**sbrydoedd** y Cyfiawn ac sydd wedi 'eu perffeithio' mewn Gogoniant yn ei fwynhau, a'r hyn yw *gobaith* Eneidiau sanctaidd yn y stát amherffaith hon.

Crefydd-deuluaidd a wna Achosion y Teulu yn llwyddiannus; ac er na ddichon iddynt f'alleu i droi allan ym *mhôb* peth yn ôl *ein meddwl ni*, etto gallwn ragweled trwy ffydd y bydd iddynt ben-deisfynu o'r diwedd *er ein Daioni*. 'O's y prydferthwch yma o eiddo 'r Arglwydd ein Duw a fydd arnom ni a'n teuluoedd, fe drefna waith ein dwylaw ynom ni, ie fe drefna waith ein dwylaw,' neu o'r hyn lleiaf, fe safydla ein Calonnau yn y *Cysfur* hynny ac a'n gwna yn *foddion* ym *mhôb* amgylchiadau; nid ellwn feddwl i fôd ein *mynydd* yn *sesyl mor gadarn* fel na *symmydir* ef, blinder yn y cnawd sy raid i ni ddisgwyl, a gofid yn yr hyn ac oeddem yn addaw i ni ein hunain y cysfur mwya; a phan y bô i Ragluniaeth Duw wneud ein Tai yn Dai-galar, *yna* bydd yn gyffurus i'w cael yn Dai-gweddi, ie ac eu bôd gennym felly o'r blaen; pan ddelo Clefyd, Tristwch ac Angau i'n Tai (ac yn fuan neu yn hwyr mae'n fier y dônt) da a fydd iddynt gael Olewynion gweddi yn cerdded, a'r Teulu yn gynnefinol a cheisio Duw; can's o's y pryd hynny pan fô cyfyngder yn ein gyrru y bydd i ni ddechreu y gwaith da hyn

hyn nid ellwn lai na bôd yn dra thryscwl ac anghelfydd ynddo.—Ond y fawl a weddiant yn gyfannedd pan fônt *iâch* gallant weddio yn gyffurus pan fônt *glaf*.

5. Eglwys yn y Tŷ a fydd yn * *Scutoriaeth dda*, ie bydd yn *Etifeddiaeth dda* i'w gadael i'ch Plant ar eich hôl. Rheswm sy'n ein dysgu i ymgyngori a llestâd ein Hiliogaeth, ac i ofod fail dda i'r fawl a ddêl ar ein hôl i adeiliadu arno, ac nid ellwn wneud hyn yn well, na thrwy gynnal i fynu *Grefydd* yn ein Tai. *Allor deuluaidd* a fydd yr † *Entail* goreu; eich Plant am hyn a gyfodant i fynu ag a'ch galwant yn fendigedig, ac mae llê i obeithio y byddant hwy yn moliannu Duw *am danoch chwi*, ac *yn eich llê chwi* yma ar y *ddaeear*, pan fôch chwi yn ei foliannu ef yn y *nefoedd*.

Yn llyn y bydd i chwi adael i'ch Plant y bûdd a'r fantais o weddiau lawer, wedi eu gosod i fynu at Dduw drostynt, a'r rhai a gedwir yn y nefoedd megis pe bai mewn cof lyfr i'w eu hatteb er eu cyflur hwy pan fo'ch chwi yn ddistaw yn y llwch. Mae 'r hyn a ddywedir am y *gauaf* yn wîr am *weddi*, sef nad yw byth yn pydru yn yr awyr. “Hâd Jacob a wyddant mai nid yn ofer y maent yn ceisio 'r Arglwydd,” er f'alleu na fyddant Hwy ddim byw i weled eu Gweddiau yn cael eu hatteb. Rhai Cris'nogion a wnaethant gydwybod

* Legacy.

† Etifeddiaeth wedi ei sefydlu dros byth.

wybod o weddio *dros*, a *chydâ* eu Plant yn feunyddiol a gawfant eu tueddu yn gyffurus i obeithio, na fyddai i Blant cynnifer o weddiau i fod yn *ôl* wedi 'r cwbl, ac yn ymgyffuro yn llyn, Geiriau *Joseph* wrth farw a fû yn iaith ffydd llawer Cristion wrth farw, 'Myfi fydd yn marw, ond Duw gan ymweled a ymwêl a chwi.' *Gen. l. 24.* Clywais am Fâb gobeithiol ac a ddywedai ei fôd yn prifio ei hawl yn *gweddïau* ei Dâd duwiol, yn llawer mwy na'i hawl i'w ei *Estat* er ei bôd yn chang ac anrhydeddus.

Yn Hyn hefyd y bydd i chwi adael Esampldda i'w eich Plant pa un (chwi a ellwch obeithio) a *ganlymant* pan ddelont i Dai *eu hunain*. Hên arfer teuluoedd sy 'n cael ei throsglwyddo i lawr yn gyffredin o ûn Genhedlaeth i'r llall; ac y mae Arferion drwg fel hyn yn fynych yn cael eu trosglwyddo: y rheiny ac oeddent yn 'arogl-darthu i Frenhines y nesoedd, a ddysgassent hynny gan eu Tadau.' *Jer. xlv. 17.* 'Ac ymarweddiad ofer a gafwyd fel hyn trwy Draddodiad,' i *Pet. i. 18.* A pha ham ynte na chae Ymarferion da i'w eu trosglwyddo i lawr o oes i oes? Fel hyn y dylem hyspyssu ffyrdd yr Arglwydd i'n plant *ni*, fel pan gyfodant, y mynegant Hwyl i'w plant *hwylthau*. *Salm. lxxviii 6.* Ac fel hyn y dichon crefydd deuluaidd i fôd fel yn dref dadaeth yn ein Teuluoedd; boed i'ch Plant i allu dywedyd pan demtier i fôd yn ddifatter am Grefydd mai ffordd eu Teulu ydoedd, yr hên ffordd dda ym mha un
y

y rhodiodd eu Tadau, ac ym mha un y cawfant Hwythau hefyd i'w hyfforddio a'u dwyn i fynu ac fel y gallont, ' ateb â hyn, y neb a'u henllibio;' boed i Grefydd deuluaidd (heblaw yr hôll Refymmau eraill ac sydd drofti) yn abl i bledio *Rheol-sefydledig*; ac er ei fod yn anghenrheidiol (mewn perthynas i *gymmeradwyaeth* yr Addoliad) iddo gael i'w gyflawni oddiar wêll ac uch *egwyddor* na chynnal i fynu yn unig *arfer* y Teulu, etto mae'n wêll felly na *dim ôll*, can's fe ddichon, ' *ffurf* Duwioldeb,' i fod yn ddedwydd Bibell *o'i grym*, ac y mae'n bosibl i ' Esgyrn sychion tra bônt heb eu *claddu* i gael eu gwneud i *fyw*. Fel hyn y gwna Dyn dâ a gadael *Etifeddiaeth* i'w ei Blant, ' a Chenhedlaeth y Rhai uniawn a fendithir.' *Salm cxii. 2.*

6. Eglwys yn y Tŷ a *gyfranna yn fawr* tuag at *Lwyddiant Egluys Dduw yn y Deyrnas*. Crefydd deuluaidd, pe cymmerai a osodai wyneb crefydd ar yr hôll wlad, a dyrchafai brydferthwch a heddwch ein *Ierusalem* Efangylaidd.' Dyma 'r hyn ac wyf yn obeithio ein bôd *ôll* yn Ewyllyswyr dâ iddo; a chan osod o'r neulldu yr ystyriaeth o *Bartion* a chladdu pob Enwau gwahanol mewn Bêdd o Gariad cris'nogol, 'rŷm *ôll* yn dymuno i weled gwîr gatholic Gris'nogrwydd a Duwioldeb yn ei gallu a'i grym yn llwyddo ac yn bloedeuo yn ein Gwlad; i weled, ' Gwybodaeth yn llenwi y Tîr, megis ac y mae 'r Dyfroedd yn toi 'r Moroedd;' i weled Sancteiddrwydd a Chariad yn

yn teyrnassu ac yn gorfoleddu ar Bechod ac Ym-
rafael ; yna gellit galw ein ‘ Dinas yn Ddinas
Cyfiawnder, yn Ddinas ffyddlon, ei Muriau yn
Iechydwriaeth, a’i Phyrth yn Fawl.’ Yn awr
trwy ofod a chynnal i fynu Grefydd-deuluaidd,
fe fydd i hyn ôll, gyda bendith Duw, i gael i’w
ddwyn oddiamgylch.

Pan ac oedd y Môr i gael i’w adeiliadu oddi-
amgylch *Jerusalem*, fe gâdd yn bryffur i’w eff-
eithio trwy ’r ddyfais hon, sef i bôb ûn ym-
rwymo i ‘ gyweirio ar gyfer ei Dy ei hûn,’
Neb. iii. 10, &c. Ac o’s byth y bydd i Furiau
adfaeliedig ein *Jerusalem* Efangylaidd i gael i’w
eu hadeiliadu, rhaid iddo gael ei ddwyn i ben
yn yr un modd. Pe byddai i hawb i ysgubo ar
gyfer ei Ddrws ei hun, byddai y Rheol ôll yn
lân. Pe byddai ‘ Eglwys ym mhob Ty,’ by-
ddai ’r fâth Eglwys yn ein Gwlâd, ac a’i gwnai
hi yn ‘ Fawl ar yr hôll Ddaear.’ Nid elwn
ni was’naethu ein gwlâd yn well, na thrwy gyn-
nal i fynu Grefydd yn ein Teuluoedd.

Caffed Teuluoedd i’w *Catecifo* yn iawn, ac
yna, Pregethiad cyhoeddus y Gair a fydd yn
fwy bûddiol, ac yn fwy llwyddiannus ; o eisiau
hyn, er llefaru o honom mor eglur byth ac y
medrom am y ‘ Pethau a berthynant i Deyrnas
Dduw,’ etto i’r rhan fwyaf o Ddynion yr ym
megis yn ‘ llefaru Damhegion.’ Pan roddir
Llyfr Duw at y Sawl na châdd i’w eu *catecifo*
gan ddymuno arnynt ei *ddarllen*, hwy a ddy-

wedant ‘ni fedrwn ni ar lyfr,’ digon medrus ym mhôb peth arall, ond yn yr ūn peth anghenrheidiol, *Iſa. xxix. 12.* Ond y mae ein Gwaith yn hawdd gyda’r sawl ac fydd o’u ‘leuenctid yn gwybod yr ysgrythyr lân,’ 2 *Tim. iii. 15.* Pe byddai pob Tŷ yn Dŷ Gweddi, byddai’r Gweddiau cyhoedd yn fwy *dealladwy* ac yn fwy *bendithiol*, can’s mwya gyd y bô i ni *ymarfer* a gweddio, mwya *cyfarwydd* i gyd a fyddwn yn yr Gelfyddyd ddwyfol, sanctaidd honno o ‘fyned i mewn i’r Sancteiddiolaf trwy waed Iesu,’ yn y Ddyledswydd honno. Ceryddon a Chynghorion cyhoedd a fyddent megis ‘hocl mewn man sic’ pe gwnai Pen-teuluoedd i’w sicrhau a’u sefydlu a’u Dysgyblaeth-deuluaid.

Teuluoedd crefyddol ydynt yn Fendithion i’r Gym’dogaeth llê y maent yn trigo, o’r hyn lleiaf trwy eu Gweddiau. Y *Dŷn Duwiol* sy’n dôd fel hyn i fôd yn *Ddaioni Cyffredin*, a’i daer-Gais yw bôd felly; er gweled o hono ‘Blant ei Blant ni rŷdd ond ychydig o lawenydd iddo, *oddieithr gweled o hono Dangnefydd ar Iſrael,*’ *Salm cxxviii. 5, 6.* A chan fwrw o’r Tŷ ôl ei elw a’i anrhydedd ei hŷn, fe a ymosoda i ‘geisio Daioni *Jerusalem* hôll Ddyddiau ei Einioes.’ Dedwydd a fyddem pe bai yn ein plith lawer o’r cyfriw.

Yr hyn sy’n ôl i mi wneud ydy *cyfeirio fy Ymadrodd attoch* ar y cwbl mewn ffordd o Gynghor; ac yr wyf yn attolwg ar fôd fy ‘Nghynghor yn dderbyniol gennych,’ a thra y bwyf yn ymgais

ymgais i rod-di i bôb ũn 'ei gyfran ei hun', boed eich Cydwybodau i'm cynnorthwyo, a chymmered pawb attynt eu hurfain yr hyn a berthyn iddynt.

1. Boed i'r Pen-teuluoedd hynny, y rhai sydd wedi byw hyd yma yn yr Esgeulusdra o Grefydd-deuluaidd, gymmei'yd i'w perswadio yn awr, i'w ei ofod i fynu ac i wneud cydwybod o hono o hyn allan.' Mi ŵn mor anhawdd ydy perswadio Dynion i *ddechreu*, ie ar waith da o's bŵ yn anghnefin iddynt, er hynny o's Duw trwy ei rās a fendithia 'r *Cynnigiad* hyn, mae'n ddiammau yr ennillir rhai i gydsynio, ac i iawn ddefnyddio 'r amcan o hono. 'Does un drwg-ddiben yn ein golwg tra'r ŷm yn eich cymmhell at y rhan yma o'ch Dyledswyd; nid ŷm yn golygu *Mantais* un *Parti*, ond yn bur amcanu at Lwyddiant eich Teuluoedd. Mae'n ddiogel gennyf, i fôd Rhefwm ac Ysgrythyr o'n Tŷ, ac o's caniatheuwch iddynt eich llywodraethu, chwi a ddychwelwch adref wedi ymroi yn gadarn mai 'pa fôdd bynnag y gwneio eraill, a pha beth bynnag a ddywedant am danoch chwi, y bŷdd i Chwi a'ch Teuluoedd wasnaethu 'r Arglwydd' Duw a'i gosodo, ac a'i 'cadwo ym meddylfŷd eich Calonnau, ac a barottô 'ch ffordd yn hynny ger ei fron.' Ond y mae'n anghen heidiol i chwi *Gychwyn* yn iawn; yn gyntaf gosoder *Crift* ar Orfedd eich Calonnau, ac yna gosoder i fynu *Eglwys* i *Crift* yn eich Tŷ. 'Preswylled *Crift*

yn eich Calonnau trwy ffydd,' ac yna preswylled yn eich Tai. Nid ŷch yn dechreu 'n ddeheuig, o's ni roddwch eich 'hunain yn gyntaf i'r Arglwydd, ac yna i'w ei Bobl trwy ewyllys Duw,' 2 Cor. viii. 5. Yr 'Arglwydd yn gyntaf a edrychodd ar *Abel*, ac yna ar ei Offrwm.' Boed i Gariad ac ofn Duw lywodraethu eich Calonnau, ac i gael yr Oruchafiaeth arglwyddiaethol yno, ac yna gosodwch i fynu Allor i Dduw yn eich *Pebyll*, can's nid ellwch wneud hynny mewn wêdd *gymmetadwy*, nes y bôch chwi wedi cyffegrug eich hunain megis yn 'Offeiriad ysbrydol' i weinu *wrthi*. A phan y bô eich Calonnau fel yr eiddo *Lydia*, wedi eu hagorid i Grist, yna boed i'ch Tŷ fel yr eiddo hithau gael i'w ei agoryd iddo *besyd*, *Aet* xvi. 14, 15. Bydded yno Eglwyf yn eich Tai chwi ôll; boed y Sawl fŷ ganddynt y Tai mwya *golygus*, *hârdd*, a *goludog*, i gyfrif *Eglwys* ynddynt eu Haddurn gorreu: a'r Sawl fŷ ganddynt Dai o *Ofal* a *Thrafferth* mawr, i gyfrif Crefydd-deuluaidd eu Gorchwyl pennaf, ac na boed iddynt esgeuluso r 'un Peth anghenrheidiol' tra bônt mor 'ofalus a thrafferthus ynghylch *llawer* o Bethau.' Ac na ddigalonned y Sawl ac fŷ ganddynt ond Trigfannau *gwael* a *cbyfyng*; 'Arch Duw a fŷ yn hîr yn aros mewn Cortynnau,' 2 Sam. vi. 2. Nid yw eich Trigfa mor *gynnwys* fel na ddichon i chwi gael lle i *Eglwys* ynddo. Gwaith-eglwys fŷ'n arfer a bôd yn *gostus*, ond fe ddichon i chwi wneud

wneud y gwaith eglwys yma yn *rhâd*. Nid rhaid i chwi wneud 'Temlau Arian' megis ac y gwnaent i *Diana*, na 'gwastraffu yr Aur o'ch Pwrs' megis ac y gwnae Eulun addolwyr yngwasanaeth eu Duwiau hwynt, *Isa*. xlv. 6. Nage, eithr 'Allor o Bridd a wneu di ith Dduw,' *Exod.* xx. 24. A bydd *foddlon* gantho. Gwaith-eglwys sy'n arfer a bôd yn dŵa *aniben*, ond fe ddichon i chwi wneud *byn* yn ebrwydd. Gwisgwch am danoch yr Ymroad a gallwch ofod i fynu'r Tabernacl *hwn* heno, cyn y foru.

A fynnech chwi gynnal i fynu *awdurdod* yn eich Teulu, nid ellwch wneud hynny yn well na thrwy gadw *Crefydd* yn eich Tai. O's ydy'r Pen teulu un amser yn edrych yn *anrhydeddus*, yn *wir* anrhydeddus y mae, pan fô 'n myned o flaen ei Deulu yngwasanaeth Duw, gan flaenori yn eu plith mewn Pethau Sanctaidd. Yna mae'n deilwng o anrhydedd dau ddyblig pan fô yn 'dyscu iddynt wybodaeth ddaionus yr Arglwydd,' ac yn Enau drostynt at Dduw mewn gweddi, gan eu 'bendithio hwynt yn enw'r Arglwydd.'

A ddymunech chwi fod eich Perth'nasau teuluaidd yn gyffurus, eich Achosion yn llwyddianus, a rhoddi o honoch Dyftiolaeth o'ch ufuddod professedig i Efengyl Crist? A ddymunech chwi fyw yn ofn Duw a marw yn ei heddwch ac felly i ddiangc y Felldith honno sydd wedi ei *rhwymo* ar bennau Teuluoedd di-weddi, bydded

Crefydd yn ei Grym a'i Gallu gael ei *llê priodol*, hynny yw, y *lle uchaf* yn eich Tai.

Llawer o Wrth-ddadleuon a wna eich Calon-
nau llygredig yn erbyn adeiliadu 'r Eglwys yma,
eithr nid ŷnt ôll ond *gwâg* ac *ofer* yngolwg
Enaid duwiol a syml, ac sy'n ddiysgog ymroi i
ganlyn Duw a Duwioldeb. Nid ewch chwi
bŷth rhagddoch yn y ffordd tu ar Nefoedd, o's
cymmerwch eich brawychu gan 'Lewod yn yr
Heol.' Pa beth bynnag ydy 'r Anhawddra ydych
yn ofni, neu'r Digalondid ac yr ŷch yn amgy-
ffred sôd yntho, nid yw, mae'n ddiogel gennyf,
yn *anorchfygol*, nac yn *annattebol*. Ond 'y neb
a ddalio ar y Gwynt ni haua, a'r neb a edry-
cho ar y Cymmylau ni feda,' *Preg. ii. 4.*

Na fydded chwith gennyh i ddechreu *Arfer*
newydd os ydy hi yn *Arfer dda* ac yn enwedig
o's yw yn *Ddyledswydd* (fel ac y mae'n sicr y fod
hon) pa un tra parhaoch ei hesgeulufo yr ydych
yn 'byw mewn Pechod,' can's mae *Gommeddia-*
dau yn *Bechodau* a rhaid iddynt ddôd i'r Farn.
F'alleu eich bôd wedi'ch perswadio mai eich
Dyledswydd ydy addoli Duw yn eich Teuluoedd,
ac mae peth da ydy gwneud hynny, er hynny
chwi a'i dodafoch ymaith hyd riw 'amser mwy
cyfaddas.' A wnewch chwi yn awr ynte, a
chymmeryd Achlyffur oddiwrth y Bregeth hon i
ddechreu arno? Ac nac oedwch waith mor dda,
ddim yn hwy. Yr amser presennol yn ddiam-
mau

mau yw'r amser mwya cyfaddas. Dechreuwch e heddyw; gadewch i hwn fôd y Diwrnod i chwi ' ofod Sylfaen Teml yr Arglwydd' yn eich Ty; ac yna ' ystyriwch o'r Dydd hwn a rhagllaw' megis ac y mae Duw trwy'r Prophwyd yn ymressymmu â'r Bobl ac oeddent yn esgeuluso i adeliadu 'r Deml, *Hag. ii. 18, 19.* A deliwch sulw pa un a wna Duw o'r Dydd hwn allân a'ch bendithio mewn *môdd enwedigol* yn yr hyn hôll a feddoch ac a wneloch.

Ac yn awr a gâf I lwyddo gyda chwi yn yr achos yma? 'Rwyf yn anewyllysgar i'ch gadael chwi heb ymroi, neu wedi'ch ' ennill o fewn ychydig.' 'Rwyf yn attolwg arnoch er mwyn Duw, er mwyn Crist, er mwyn eich Eneidiau gwerthfawr ac anfarwol, ac er mwyn y Plant a roddodd Duw i chwi, na byddoch fyw un diwrnod yn hwy yn yr Esgeulusdra o Ddyledswydd mor bwysfawr, mor anghenrheidiol, ac mor gyflurus ac ydy'r Dyledswydd yma o Grefydd-deuluaidd. Pan fyddom yn gwasgu arnoch y Dyledswyddau *mwytufewnol* o Ffŷdd a Chariad ac ofn Duw, ni ddichon fod Llwyddiant ein Cennadwri mor *amlwg* ac y dichon yn ôl natur Pethau i fôd yn *byn*. Sicr yw na chawsoch chwi ddim bûdd trwy'r Bregeth hon, eithr bâ yn gwbl anfuddiol i chwi o's wedi ei chlywed neu darllain, y bÿdd i chwi barhau i *esgeuluso* Crefydd-deuluaidd; o's wedi 'r cwbl, y bÿdd i chwi ' fwrw ymmaith ofn ac attal gweddi ger bron Duw;'

Duw;’ eich Teuluoedd a fyddant Dyftion i’ch herbyn na châdd mor gwaith hyn ei gyflawnu; a’r Bregeth hon a dyftiolaetha na bû hynny o eisiau cael eich *galw* i’w wneud, eithr am nad oedd gennych *Galon* ac *Ewyllys* i’w wneud, pan y cawsoch eich galw. Ond mi a ddymunwn ‘Frodyr obeithio am danoch bethau gwêll, a Phethau ynglun wrth Iechydwriaeth *tra’rwyf* yn dywedyd fel hyn.’ *Heb. vi. 9.*

2. ‘Boed y Sawl a fû *gynt* yn cynnal i fynu Grefydd-deuluaidd, ond yn *ddiweddar* sydd wedi ei gadael heibio, gymmeryd eu perfwadio i’w ei hadnewyddu.’ Hyn o bosibl ydyw Cyflwr rhai o honoch; yr ydych yn ‘cofio Caredigrwydd eich Ieuencid, a Serchowgrwydd eich Diweddi.’ Fe fû amser pan yr oeddech ‘beunydd yn ceisio Duw, ac yn ewyllysio gwybod ei ffyrdd, fel *Teuluoedd* a wnaent Gyfiawnder, ac na wrthodent Farnedigaethau eu Duw.’ Ond y mae fel arall yn awr. Allor yr Arglwydd sydd wedi cael ei thorri lawr a’i hesgeuluso, a’r ‘Offiwm beunyddiol a beidiodd;’ ac y mae Duw yn cadw cyfri pa sawl Diwrnod y sydd *er pan beidiodd*, pa un a wnaethoch chwi hynny ai peidio, *Dan. viii. 13, 14.* Yn awr y mae Duw yn dôd i’ch Tai gan *geisio ffrwyth* ond nid yw e yn *cael dim*, neu yn *nessaf i ddim*; yr ydych mor awyddus yn myned ar ôl y Bôd a’i Bethau, fel nad oes gennych na Chalonnau nag amser gogyfer ac Ymarferiadau crefyddol. Chwi a ddechreufoch ar
y cyntaf

y cyntaf i esgeuluso 'r Addoliad, ac ychydig beth a gâi fôd yn *esgus* i'w ddodi heibio, ac felly o fessur ychydig ac ychydig *fe a ddaeth i ddim*. O na bâi 'r Sawl ac sydd yn llyn wedi ' ymadael a'u Cariad cyntaf *yn awr* i gofio o b'le y fyrthiasant, ac i edifarhau, a gwneuthur eu Gweithredoedd cyntaf.' O ymosynnwch pa fôdd y daeth y gwaith da hyn i gael ei esgeuluso; ai nid oblegit i'ch Cariad at Dduw *oeri* a'ch Cariad at y Bŷd *gynnyddu*? Oni ddarfu i chwi deimlo *Adfeiliad* amlwg yn eich Eneidiau er pan adawsoch i syrthio y gwaith da hyn? Onid yw *Peschod* wedi ennill Tîr yn eich Calonnau a'ch Tai? Ac er pan y bâ i chwi adael heibio eich Addoliad-teuluaid ar y cyntaf i chwi addaw y *gwnaech hynny i fynu* mewn Addoliad-dirgel, am nad oeddech bôddlon i hepcor ~~am~~ *amser* gogyfer *ar ddau*, etto, onid ydych wedi ymlescaw *yn hynny* hefyd? Onid ŷch wedi myned yn fwy *ansynych* ac yn *llai gwressog* yn Nyledswyddau y 'Stafell *hefyd*? ' Beth wrth hynny a ddaeth o'r Gwynfydedigrwydd, ac oeddech *gynt* yn sôn am dano?' 'Rwyf yn attolwg ar i chwi ymosod o ddifri i'w ei ail gaffael tra parhao amser. Dywedwch fel yr Odineb-wraig edifeiriol honno, *Hof. ii. 7.* ' Mi a âf ac a ddychwelaf at fy Ngŵr cyntaf, can's yr oedd yn wêll arnafi y *pryd hynny* na'r awr hon.' Purwch y Cyffegr, testwch ymaith y Duwiau dieithr: a'i Arian yw 'r Duw, neu'r Bôl yw'r Duw, ac fy wedi goresgyn eich Calonnau

Calonnau a'ch Tai? Pa beth bynnag yw e, bwriwch allan. Adgyweiriwch Allor yr Arglwydd, a dechreuwch etto yr Offrwm a'r Aberth beunyddiol, Goleuwch y Lampau drachefn, a llosgwch yr Arogl darth. 'Codwch i fynu Dabernacl *Dafydd* yr hwn sy wedi syrthio, estynnwch ei Gortynnau, a sicrhewch ei Raffau,' ac ymrochwch na chaffo bŷth mwyach i'w ei esgeuluso, megis ac y cafodd. F'alleu er pan adawsoch heibio eich Dyledswydd, eich bôd Chwi a'ch Teuluoedd wedi cael eich dwyn dan Geryddon Rhagluniaeth, megis ac y bŷt *Jacob* pan esgeulusodd i 'dalw ei Adduned.' 'Rwyf yn attolwg arnoch weithian i wrando llais y wialen a phwy a'i hordeiniodd hi, can's eich atgoffa chwi y mae o'ch Addunedau ac ydych wedi eu anghosio gan ddywedyd cyfod, esgyn i *Fethel* a thrig yno,' *Gen. xxxv. 1.* Bodd llê eich Preswylfod bŷth yn *Fethel*, felly bŷdd i Dduw drigo yno gyda chwi.

3. 'Bydded i'r Sawl sy 'n ddifraw ac esgeulus yn eu Haddoliad teuluaidd gael i'w deffrou i chwanneg o Zêl a Diwidrwydd.' Mai gan rai o honoch f'alleu 'Eglwys yn eich Tŷ,' ond nid yw hi yn Eglwys *flodeuog*; cyffelyb yw i Eglwys *Laodicea*, nac oer na brŵd,' neu 'n gyffelyb i Eglwys *Sardis*, ym mha un mae 'r 'Pethau sy'n aros yn barod i farw,' fel nad oes ganthi ond ychydig yn 'chwaneg nag 'Enw o fôd yn fyw.' Rhyw beth o'r gwaith duwiol hwn sy 'n cael ei
wneud

wneud o ran *Defod* ac *Arfer*, ond mae'n cael i
 'wneud yn dwyllodrus.' Y mae yn 'eich
 Diadell wrryw, ond yr ŷch yn adduno ac yn
 aberthu i'r Arglwydd beth llygredig: yr ydych
 wedi myned yn *ddifraw* a *chwstwmwel* yn eich
 Cyflawniadau *cynnefinol*, ac yn 'dwyn y Dâll, y
 Clôff a'r Clwyfus i offrymmu i'r Arglwydd,' ac
 yn aberthu i'ch *Daw*, yn hyn a fyddai 'n chwîth
 gennych i'w ei aberthu i'ch *Llywydd*; ac er mai
 ychydig yw 'r hyn sy'n cael ei wneud gennych
 dros yr Eglwys yn y Tŷ, yr ŷch yn gweled
 hynny yn ormod, ac yn barod i ddywedyd,
 'Wele pa fath flinder yw hyn!' Yr ŷch yn ei
 doddi heibio â rhyw gyfran fach ddiystyr o'r Dydd,
 a hynny o'i *wehilion* a'i *weddill*. Nid ŷch yn
 clywed ar eich Calon i hepcor dim Amser y
Boreu na dim chwaith yn y *Prydnhawn* hyd nês
 byddoch yn *banner cysgu*. Fel ac y tefir hi i'r
 Gongl, ac braidd na chollir mewn lliaws o
 Drafferthion *bŷdol*, ac Ymddiddan *cnawdol*; pan
 mae 'r Gwaith yn cael ei wneud, fe'u gwneir
 mor *ysgafn*, a chydâ chymmaint *brŷs* a chyn
 lleied o *barch*, fel nad yw yn gadael fawr neu
 ddim Argraph nac arnoch Chwi, nac ar eich
 Teuluoedd. Mae 'r Bibl yn gorwedd yn barod,
 ond 'does gennych chwi ddim amser i'w ddar-
 llen,' a'ch Gwasanaeth-Ddynion fy a gwaith arall
 ganthynt, ac nid oes mor achos 'dybygwch
 Chwi' i'w eu galw ynghyd: am danoch Chwi
 eich hunain, gallwch foddloni o'r goreu ar Air
 neu

neu ddau o weddi, wedi eu gosod i fynu mewn wedd *ysgafn, glaiar, ddifywyd*. Fel hyn y mae *bôb dydd*, ac f'alleu ond ychydig bach yn well ar y *Sabbothau*; dim Cateciso, dim Canu Salmau neu ddim i *un pwrpas*.

A'i fel hyn y mae gyda neb o'ch Teuluoedd? Ai dyma Gyflwr presennol yr 'Eglwys yn eich Tŷ? Fy Mrodyr, ni ddylai y Pethau hyn fod felly,' nid yw 'n ddigon i wneud yr *hyn* fy dda, eithr mae 'n rhaid yw ei wneud *yn dda*. Duw a Chrefydd sy 'n cael mewn ystyr ddim lle yn eich Calonnau, oddieithr eu bôd yn cael y llê *ucha* a'r *nessaf i mewn*. Ni ddaw Crist yn ûn lle i fôd yn *Was*; nid * Gwestwr yw, i'w ofod ysgil y Drws. Pa Gyflwr, pa Leshâd a allwch addaw i chwi eich hunain oddiwrth y fâth Gyflawniadau *dibris* ar rhain? Oddiwrth *ffurf* wâg o Grefydd heb y *grym* o honi?

'Rwyf yn ymbil arnoch Fy Mrodyr, i wneud *Gorchwyl* o'ch Crefydd-deuluaidd ac nid *Gwrth-orchwyl*: boed yn Bleffer, ac yn Hyfrydwch, ac nid megis *Tasc* neu *Gaeth-waith* i chwi. Trefnwch felly eich Hachosion fel ac y bô'r Amser mwya cyfaddas i gael ei *appwyntio* gogyfer ag Addoliad-teuluaidd foreu a hwyr, fel na byddoch yn anghymmwys i'r Gwaith, ac na chaffoch o's bydd bosibl, mo'ch aflonyddu, na'ch caethiwo ynddo: yn hyn y mae 'Doethineb yn rhagorol i gyfarwyddo.' Ymosodwch ynghyd ag e gyda Pharch,

Pharch, Difrifwch, a Gorphwyfiad pwylllog, fel y bô'r Sawl a fô yn cŷd-uno a chwi i weled a dywedyd 'y fôd Duw yn 'wîr gyda chwi,' ac i'w meddyliau felly gael eu taro ac Arswyd sanctaidd. Nid rhaid i chwi fôd yn *faith* yn yr Addoliad, ond dylaech a bod yn *fywiog* yntho, *nid yn ddiog* yn y Gwaith hwn, oblegit mai Gwaith yw dros Dduw, a'ch Eneidiau, 'eithr yn wresslog yn yr ysbryd yn gwas'naethu 'r Arglwydd.'

4. Bydded y Sawl fŷ ganddynt 'Eglwys yn eu Ty,' i fôd yn dra gofalus i'w ei *haddurno* a'i *harddu* yn eu *hymarweddiad*? O's ydych yn Gweddio yn eich Teuluoedd, yn Darllen yr Ysgrythrau, ac yn Canu Salmau, ac etto yn ddigllon ac anhywaith ymhlith eich Perth'nafau, yn ymrysongar ac yn gynnennus ymysc eich Cymmydogion, yn ddichellgar ac yn anghyfiawn yn eich *Delins*, yn anghymmedrol ac yn chwannog i ddiotta, neu ynte yn byw mewn un rhyw ffordd bechadurus pa bynnag, Chwi a dynnwch i lawr â'r naill law yr hyn a fô'ch yn ei adeiliadu â'r llall. Bydd eich Gweddiau yn ffaidd ger bron Duw, ac yn atcas gan Ddynion duwiol hefyd, o's *halogir* hwynt fel hyn. 'Na thwyller chwi, ni watworir Duw.'

Edrychwch eich bôd yn *hollawol* yn eich crefydd, fel yr ymddangoso eich bôd yn *bûr* ynddi. Amlygwch eich bôd yn credu 'r *Sicrwydd* o honi, trwy weithredu yn wastad dan ei Hawdurdod a'i

Heffaith llywodraethol. Na fyddwch yn *Gris'nogion* ar eich Glyniau, ac yn *Iuddewon* yn eich *Siopau*. Tra 'r ŷch yn ymddangos fel *Seintiau* yn eich Defosiynau, na boed i Chwi brofi'ch hunain yn *Bechaduriaid* yn eich Ymarferiadau. Wedi dechreu 'r Dŷdd yn Ofn Duw, bydded Ofn Duw o flaen eich llygaid *trwy Gydol y dydd*. Boed yr Esampl ac ŷch yn ei ofod o flaen eich Plant, yn *hollol ddâ*, dysgwch hwynt trwyddo, nid yn unig i ddarllen a gweddio, can's nid yw hynny ond prîn hanner eu Gwaith, eithr dysgwch hwy trwyddo i fôd yn aeddfwyn a gostyn-gedig, yn sobr a chymmedrol, yn gariadus ac heddychol, yn gyfiawn ac yn onest; felly y bŷdd i 'Chwi harddu Athrawiaeth Duw ein Iachawdwr;' a'r Sawl na ennillir trwy'r gair, a gânt eu hennill trwy eich 'ymarweddiad da chwi yn Grist.' Y mae'ch Addoliad-teuluaid yn *Anrhyddedd* i chwi, edrychwch na byddoch chwi na'ch eiddo chwaith i ddwyn *Gwradwydd* arno.

5. 'Boed i'r Sawl sy 'n gosod allan yn y Bŷd, i ofod i fynu 'Eglwys yn eu Tŷ' ar y cyntaf, ac na boed iddynt i'w oedi. Na phleidiwch Ieuencid a Gwylder, can's o's oes Gennych Hyder ddigon i *reolu* Teulu, gobeithio i fôd gennych ddigon i *weddio* gyda Theulu. Na ddywedwch, ni ddaeth yr amser i adeiliadu Tŷ 'r Arglwydd fel y Bobl gynt a 'drigasant yn eu tai byrddiedig, tra 'r oedd Ty'r Arglwydd yn anghyfannedd,' *Hag. i. 24*. Dylai gael ei adeiliadu yn
ddioed,

ddioed, a hwy a i gyd y caiff i'w oedi, mwya gyd a fydd yr anhawſdra i'w wneud, a mwya i gyd a fydd y perygl na wneir bŷth mo homo.

Yn awr yr ydych yn dechreu'r Bŷd (fel y dywedwch) onid eich Doethineb ynte, ynghystaf a'ch Dyledswydd yw *dechreu gyda Duw*? A ddichon i chwi ddechreu yn well? Neu a ellwch chwi ddyfsgwil llwyddiant heb ddechreu *fel hyn*? Llawn a i gyd a fo'ch Pennau o Drafferth a Gofal ynghylch gosod *Tŷ* i fynu, a gosod *Siop* i fynu, ac i ymfefydlu yn y ddau, rheita i gyd (dybygwn I) i chwi wrth *weddi feunyddiol*, fel y bô i chwi ynddi allu bwrw eich gofal ar Dduw, a chyrchu gwybodaeth a chyfarwyddid oddi-uchod.

6. 'Yn eich hôll Ymfymmydiadau, byddwch ffr i gymmeryd yr Eglwys yn y *Tŷ* 'gyda Chwi.' *Abraham* yn fynych a fymmydai ei Babel, ond pa le bynnag y gwersyllai efe, y peth cyntaf a wnauthau a fyddai 'adeiliadu Allor.' Fe dâl sylwi arno ynghylch *Acwila* a *Phriscila*, (am Deulu duwiol pa rai y mae'r Testyn yn llefaru) mai pan 'scrifennodd *St. Paul* ei Epistol at y *Rhufeiniaid*, eu bod yn trigo yn *Rufain*, can's y mae yn anfon annerch *attynt yno*, ac yr oedd 'Eglwys yn eu *Tŷ* hwy yno, *Rhuf.* xvi. 5. Ond yn awr pan scrifennodd E y llythyr hwn at y *Corrintbiaid*, yr oeddent yn *Ephesus* (can's oddi yno mae'n dybygol y câdd y Llythr hwn ei ddanfon) ac yma, y mae'n anfon annerch

oddiwrthynt, ac yn *Ephesus* hefyd yr oedd gan-
thynt ‘Eglwys yn eu Tŷ.’ Megis ac mae’n
Dyledswydd yw, pa le bynnag yr elom *ein hu-*
nain, i gymmeryd ein *Crefydd* efo ni, felly pa le
bynnag y dygom *ein Teuluoedd*, mae’n rhaid ini
gymmeryd ein *Crefydd-deuluaidd* gydâ ni, can’s
mae arnom ym mhôb lle eisiau *dwyfol Ymddiffyn*,
ac ym mhôb man, ‘iŷm yn profi *dwyfol Dirion-*
deb. ‘Am hynny ’rwyf yn ewyllysio *fod Dynion*
yn gweddio ym mhôb man.’

Pan fyddoch yn eich Tai yn y *Ddinas*, na
chaed eu Masnach wthio allan eich *Crefydd-*
deuluaidd, ac na chaed Disfyrwch eich Tai yn
y Wlad anghymmhwysu eich meddyliau i’r
Ymarferiadau difrifol hyn. Mae’r Gofalon a’r
Pleferau rheiny yn *anâmferol*, ac yn *anghy-*
freithlon, y rhai a’ch gadawant heb na *Chalonnau*
nac *Amfer* i gyflawnu Gwasanaeth yr ‘Eglwys
yn y Tŷ.’

Gadewch i mi yma fôd yn Eiriolwr hefyd,
dros y Teuluoedd hynny, Meistrïaid ba rai sy’n
fynych yn absennol oddiwrthynt er eu *Hiechyd*,
neu er eu *Pleffer*, yn enwedig ar Ddydd yr
Arglwydd; neu yn hîr oddi cartref ar Gyfrif
eu Galwedigaeth: Gadewch i mi ymbil ar y
cyfryw Ben-teuluoedd absennol i ystyried, ‘Gy-
da phwy y gadawfant yr ychydig Braidd hynny
yn yr Anialwch?’ I *Sam. xvii. 28*. A pha un
nad ydynt wedi eu gadael yn ymddifaid ac yn
agoredig i Berigl? F’alleu nad oes cyfiawn
Achos

Achos am eich Absennoldeb cyhyd, ac nad ell-
wch roddi ateb da i'r *Holiad bwnnw*, 'pa beth
a wneu di yma, *Elias?*' Ond o's bydd cyfiawn
Achos, Chwi ddylaech ofalu, na bô'r 'Eglwys
yn y Tŷ' gael ei hesgeuluso, eithr i'r Gwaith
'gael ei gwneud, pan na bô'ch Chwi gartref i'w
wneud eich hunain.

7. 'Boed i Berthynafau o *is râdd* gynnorth-
wyo i dderchafu Crefydd yn y Teuluoedd llê-
maent.' O's nid oes Addoliad-teuluaidd yn cael
ei gynnal i fynu yn y Teuluoedd llê'r ŷch yn
byw, boed i gymmaint a hynny yn 'chwaneg
gael ei wneud yn eich 'Stafelloedd dros Dduw
a'ch Eneidiau: ond o's bydd e, na feddylwch y
gwna hynny eich esgusodi oddiwrth Addoliad-
dirgel: ôll sŷ ddigon bach i gynnal i fynu fywyd-
Crefydd yn eich Eneidiau, ac i'ch cynnorthwyo
yn y blaen tu ar Nefoedd.

Boed i *Blant Rhieni* sy'n gweddio, a Gwasa-
naeth-ddynion, *Meistrïaid* sy'n Gweddio, i'w gy-
frif yn Ffaint fawr eu bôd yn byw mewn Tai
sydd ac *Eglwys* ynddynt, a boed iddynt iawn
ddefnyddio'r cyfryw Ffaint. Byddwch chwithau
'barod i bôb Gweithred dda, gwnewch *Ymar-
feriadau crefyddol* eich Teulu, yn esmwyth ac yn
hyfryd i'r Sawl a fô yn eu cyflawnu, trwy
ddangos eich hunain yn barod i *wrande* arnynt,
a bôd gennych *gariad* at y gwaith; can's eich
amharodruyd a'ch *diofalwch* chwi a fydd eu di-
galondid mwyaf. Bydded eich *ymarweddiad* he-

fyd er clôd ac anrhydedd i ddygiad i fynu crefyddol, a gwnewch e yn eglur i bawb a pha riw rai yr ŷch yn cymdeithiaffu, ac eich bôd yn well ym mhôb ffordd, o fyw mewn *Teuluoedd crefyddol*.

8. ‘Bydded gan Bobl *unig*, ac sydd heb sefydlu mewn *Teuluoedd*, Eglwyfi yn eu *Staffelloedd*;’ pan ac yr oedd pawb yn adgyweirio Mŷr *Jerusalem* cyferbyn a’u Tai, yr ŷm yn darllen am *ŷn* a adgyweiriodd ‘ar gyfer ei Stafell,’ *Neh. iii. 30.* Y sawl sy’n byw allan o gyrrhaeddidd Addoliad-teuluaidd, a ddylaent gymmeryd cymmaint a hynny yn ‘chwaneg o amser tuag at, ac (o’s yw yn boffibl) i fôd yn fwy defosiynol yn, eu haddoliad *dirgel*. Nid oes gennych chwi *Deuluoedd* i ddarllen yr ‘Scrythyrau iddynt, darllenwch gymmaint a hynny yn rhagor arnynt i chwi eich hunain: Nid oes na *Phlant* na *Gwasanaeth-Ddynion* gennych chwi i’w eu *Cateciso*, na *Rhieni* na *Meistrïaid* chwaith i gael eich *Cateciso* ganddynt, am hynny boed i chwi *Gateciso* eich hunain yn ddyfal, fel y bô i chwi ddâl ‘ffurf yr Ymadroddion iachus,’ y rhai a dderbyniafoch. ‘Cynghorwch eich gilydd’, felly y darllenwn, *Heb. iii. 13.* ond gellid yn gyftal gyfeithu ‘r Geiriau (*PARAKALEITE EAUTOUS*) yn y iaith wreiddol ‘cynghorwch eich hunain.’ Ni osodwyd chwi yn ‘Warcheidwaid y Gwinllannoedd,’ ac am hynny, mwya i gyd a fydd eich cwilydd, o’s eich ‘Gwinllan eich hunain ni chedwch;’

pan

pan ac yr ydych wrthych eich hunain, etto nid ych wrthych eich hunain, can's y Tâd fydd gydâ chwi i sylwi ar yr hyn a wneloeh, ac i'w gymmeradwyo a'i dderbyn o's gwnewch e yn dda.

9. ' Boed y Sawl ac fydd i ddewis eu *Sefyllfa* yn y *Byd* i ymgynghori a Daioni eu Heneidiau yn y cyfriw Ddewisiad.' O's ydy ' Eglwys yn y Tŷ,' yn beth mor anghenreidiol, ac mor gyffurus, ' na iauer chwi yn anghymmarus gydâ 'r rhai digred,' y Rhai na bŷdd ganddynt ddim Cariad i'r ' Eglwys yn y Tŷ, na chwaith ddim tuedd i gynnorthwyo ac i'w chynnal, eithr yn llê ' adeiliadu 'r Tŷ hwn, Hwyl a'i tynnant ef i lawr a'u Dwylaw,' *Diar.* xiv. 1. ' Caed *Prentisiaeth* a phôb rhyw *Wafanaeth* arall i'w eu dewis yn ôl y Rheol hon, ' Mai hynny yw'r goreu i ni ac fydd oreu i'n *Eneidiau*, am hynny ein Doethineb yw myned gydâ'r Sawl ac y mae ' Duw gyda hwy,' *Zec.* viii. 23. Pan ac oedd Lot i ddewis ei *Brefswylfad* fe gâdd ei lywodraethu yn drwyodl gan Fanteision a Golygiadau tymborol, *Gen.* xiii. 11, 13. a Duw yn gyfiawn a'i ceryddodd am ei Ddewisiad *crawdol*, can's ni chafodd braidd un Diwrnod llonydd yn y *Sodom* a ddewisasai efe, hyd oni yrrwyd ef a thân allan o honi. Fe ddywed y 'Scrifennyddion *Iuddewig* i ni am un o'u * *Rabbins* defosiynol; yr hwn pan gadd Gynnig ar lê tra manteisiol i fyw ynddo, ond nad oedd ūn Synnagog yn agos

* Athrawon.

agos iddo, a lwyr wrthododd y Cynnig, gan roddi'r Testyn canlynol fel ei Reswm am hynny, *Salm cxix. 72.* ' Gwêll i mi Gyfraith dy enau na miloedd o aur ac arian.'

ro. ' Boed i Deuluoedd Crefyddol gynnal i fynu Gyfeillgarwch a Chymdeithias a'u gilydd; ac fel y caffont hwy Gyfleusdra i wneuthur Daioni iw eu gilydd.' Cymmundeb *Eglwyfi* a gâdd yn wastad ei gyfri, eu *Harddwch*, eu *Cyffur*, a'u *Cadernid*, ac felly ydyw Cymmundeb yr *Eglwyfi-teuluaidd* yma. Yr ŷm yma, ac yn Epistolau eraill *St. Paul*, yn cael Annerchiadau oddiwrth, a thuag at, y Tai ac oedd ac *Eglwyfi* ynddynt. Teuluoedd crefyddol a ddylaent ' annerch eu gilydd,' ymweled a'u gilydd, caru eu gilydd, gweddio dros eu gilydd, ac (megis y mae'n gweddu i ' Deuluoedd y ffydd') wncud pŵb daioni a fedrant i'w eu gilydd, yn gymmaint a'u bôd yn cyfarfod a'u gilydd yma, o flaen yr un Gorsedd Grâs, ac yn gobeithio cael cyfarfod *ar fyrder* o flaen yr ŷn Gorseddfaingc o Ogoniant lle na bŷdd iddynt mwyach, megis y maent yn awr, gael eu ' rhannu yn *Jacob* na'u gwasgaru yn *Israel*.'

Yn olaf, ' Boed i'r Tai hynny sydd ac *Eglwyfi* ynddynt, *Eglwyfi* blodeuog, i gael *Cyffur* ynddynt.' A ydy Crefydd yn ei grym yn llywodraethu yn eich Tai? Ac, a ydych Chwi a'ch Heiddo yn gwasnaethu'r Arglwydd, yn ei wasnaethu ef yn feunyddiol? Ewch rhagddoch, a llwyddiant

llwyddiant i chwi, can's bydd yr ' Arglwydd
gydâ chwi tra fyddoch gydag ef,' 2 *Chron.* xv. 2.
Golygwch eich Tai dan Nodded a Bendith y
Nefoedd, a gellwch fôd yn ddiogel y caiff ' pôb
peth gydweithio er eich Daioni.' Gwnewch yn
amlwg trwy eich Llawenydd sanctaidd eich bôd
yn cael Duw yn Feistr da, a ' ffyrdd Doethineb
yn ffyrdd hyfrydwch, a'i llwybrau yn heddwch;'
ac nad ydych yn gweled dim achos i genfigennu
wrth y Sawl ac sy'n treulio eu Dyddiau mewn
Llawenydd *cnawdol*, am eich bôd chwi yn adna-
byddus a phleferau gwêll a rhagorach o lawer,
nag-a allant hwy i ymffroftio o'u plegit.

A ydy eich Tai yma ar y *Ddaear* yn Dai i
Dduw? A *gysssegrwyd* hwynt iddo ef: ag, a
ydynt yn cael bôd yn *was'naethgar* drosto?
' Byddwch lawen a diddaner chwi,' caiff ei Dŷ
yn y *Nefoedd* i fod yn eiddo i chwi ar frŷs.
' Yn nhŷ fy Nhâd y mae llawer o Drigfannau'
a gellwch fôd yn ddiogel i fôd yno un i bob un
o honoch ac sydd yn llyn ' trwy barhau yn
gwneuthur daioni, yn ceisio Gogoniant, Anrhy-
dedd, ac Anllygredigaeth' (Yr hyn Duw a'i ca-
niathao yn Grift ein Iachawdwr ni.) *Amen.*

Y R E S C U S O D I O N

A M

Y R E S C E U L U S D R A

O

G R E F Y D D - D E U L U A I D D

Y N C A E L E U H A T T E B.

J O B xxi. 15.

*Pa beth yduw'r Arglwydd fel y gwasnaethem ef?
a pha fûdd fydd i ni o's gweddiwn arno?*

JO B yn y gwerfi o'r blaen sy'n darlunio mawr Lwyddiant yr Annuwiol; un drwg Ganlyniad o ba un ydoedd, ei fôd yn eu gwneud yn fwy *bê* ac *haerllug* yn eu hannuwioldeb, am hynny y dywedant wrth Dduw 'cilia oddi-wrthym; canys nid ydym yn chwennychu gwybod dy ffyrdd; Pa beth ydyw'r Hôl alluog fel y gwasnaethem ef? A pha fûdd fydd i ni os gweddiwn arno?' Y Geiriau rhain ydynt *briodol* i arwain i mewn y Rhan hynny o'r Testyn o *Grefydd deuluaidd*, ac wyl yn awr i'w ei ystyried; †
Sef

† Gwêl y Rhagymadrodd.

Sef, yr *Escusodion* ac a wneir am yr *Esceulusdra* o honi. 'Dyw e ddim yn rhyfedd y fôd *Pechaduriaid annuwiol* ac *halogedig* yn gwneud *Gwrth-ddadleuon* yn erbyn *Dyledswydd* mor bwyfig a buddiol; *Dynion*, y rhai a anghofiant *Dduw*, a *Hwy eu hunain*, a *Byd arall*; y rhai nid ydynt yn *gofalu* am eu *Eneidiau eu hunain*, a'u hyfbrydol *Anghenrheidiau*, a llawer llai am *Eneidiau eu Teuluoedd*; ond mae'n beth tra *Dieithr* i un rhyw beth *tebyg* i hyn yma i ddyfod allan o *Eneiau Cris'nogion professedig*, y rhai ac sydd yn arddel y *Bôd o Dduw*, a *Rhagluniaeth*, a *Byd arall*, ac yn galw eu hunain yn *Ddiscib'ion Crist*. Pe byddent ond wedi eu *gwir* dueddu i wneud eu *Dyledswydd*, ac i ystyried eu mawr *Rwymedigaethau* i *Addoliad-teuluaidd*, hwy a fyddent mor belled oddiwrth wneuthur *Gwrth-ddadleuon* yn ei erbyn, ac y dymunent yn hytrach i'w eu *Rhwymedigaethau* gael eu *cynnyddu* a'u *cadarnhau*. Ond yn gymmaint a bôd y cyfriw *Duedd anedwydd* mewn *Dynolryw* i ymgyndynnu ac i draws-ddadleu, mi âf rhagddof yn awr i ystyried y *Gwrth-ddadleuon* a gyfodwyd yn erbyn yr ymarferiad o'r *Dyledswydd* hon, neu 'r *Escusodion* a wneir am yr *Esceulusdra* o honi; ond cofiwch i fôd y *Matter* i gael ei *brofi*, megis, *ger bron Duw*, y *Barnydd diweddaf*; ac o's nad ellwch ddiödded i'w ei ystyried, a'i ddadleu fel yn ei *wydd ef*, mae'n *Arwydd* o achos drwg yn *wir*, ac eich bôd yn *ddirgel* ofni hynny.

Y Rhesyddymau pennaf a glywais I, neu y bŷ i mi gyfarfod a hwynt, yn erbyn yr ymarferiad ſefydlog a rheolaedd o'r Ddyleſwydd hŷn, ydynt y cyfryw a ganlyn. — Nad oes dim *Gwahaniaeth* rhwng y Teuluoedd ac ydynt, a'r Sawl nad ŷnt yn ei chyflawnu. — Ei bŷd yn *gyffredin* yn cael ei heſceuluſo. — Nad allant hepcor ddim amſer *tuag at* hynny. — Nad oes ganddynt ddim Cymmhwylde-
rau i hynny. — Na wnâ eu Teuluoedd ac ufudd-
hau iddo. — Neu ei bŷd wedi cael i'w ei heſ-
ceuluſo *cybŷd*, fel na's gwyddant pa fŷdd i *dde-
chreu* arni. Yn awr, Boed i ni yſtyried pa gym-
maint o *bwys* fydd yn yr Eſcuſodion hyn; ac fe
gâdd ei haeru yn,

I. Nad oes dim *Gwahaniaeth* rhwng y Teu-
luoedd a was'naethant Dduw, a'r Sawl na's
gwasnaethant ef. ' Rwyf yn crybwyll hyn yn
gyntaf, oblegit i fŷd y Teſtyn yn fy arwain
iddo, a'i ymadrodd fŷdd yn perthyn i'r cyfriw
a wnânt y fath wrth-ddadl. Chwi welwch mai
nid Gwrth-ddadl *newydd* ydy; 'roedd Pechadu-
riaid halogedig yn amſer *Job*, y rhai oeddent
yn golygu Gweddi fel peth *afreidiol*, am eŷ bŷd
yn llwyddo heb hynny. Ac yr oedd hefyd yn
amſer y Prophwyd *Malachi*, Rhai ac a ddywe-
dent, ' Oferedd yw gwas'naethu Duw, a pha
leſiant *ŷydd* er ini gadw ei Orch'mynnion ef,
&c.' *Mal. iii. 14.* O's yw 'r Gwrth-ddadleu-
wyr yn meddwl Llwyddiant *tymborol*, fe ddichon
f'alleu, fŷd rhyw ychydig o *bwys* yntho. Ond
ni

ni chyd-faif e ddim a *Character* gwir Gristion, i wneud y cyfriw wrth-ddadl, oddieithr iddo ellid profi i fod y cyfriw Lwyddiant yn *anghenrheidiol* ganlyniad o Grefydd, neu wedi ei haddaw yn *bendant* i'r sawl fô yn ymarfer a hi. Ond y *Gwestiwn* yw, Beth ydy gwir Lwyddiant, ac o's ydy hynny yn sefyll yn *Ffafr Duw*, *Hawl yn Grist*, *Tangnefydd* a *Chyffur meddwl*, a *Gobairh da trwy Râs*, am *Wynfededigrwydd* mewn Byd arall, 'trwy Dytiolaeth yr Ysbryd,' yna gallwn yn hyderus haeru, i fod hyn i'w gael yn *unig* yn Ffordd Dyledswydd, a thrwy gadw Gorchmynion Duw, *Job* xxii. 21. *Isa.* xlviii. 18. Mae 'n wir (rhaid addef) i fod llawer o Deuluoedd yn llwyddo yn y Bÿd, y rhai nid ŷnt byth yn galw ar Enw 'r Arglwydd; ond beth wedi 'n, maent ' yn derbyn eu gwynfyd yn y *Bÿd hwn*, a ' Llwyyddiant y rhai ffôl a'u difetha.' Rhaid addef hefyd y fod llawer o wyr da * yn *dymchwelyd* ac yn *difetha* eu Gweddiau eu hunain trwy Ymarweddiad *anaddas*. Ond o's edrychwch i'r Bÿd o amgylch i chwi, cewch weled, mai nid *Grefydd* sydd yn dwyn Dynion i Dlodi a Chyfyngdra, ond y *gwrthwyneb* i hynny. O's y Gwrth-ddadleuŵyr ydynt yn meddwl Llwyyddiant *ysbrydol*, ac nad yw Addoliad-teuluaidd yn gwneud Dynion mor Ddoeth a

H

Daionus

* 2 Sam. xviii. 27. Salm. cxii. 5. Diar. xii. 2. Mat. xii. 35. Luc xxiii. 50. Aët. xi. 24.

Daionus ac y dywedwyd ei fod, * dalier sulw, nad ym ni yn ystyried, ond yn unig, ei *naturiol*; a'i *dybygol* Ganlyniadau. 'Fe ddichon fod *Dynion drwg* mewn Teuluoedd *da*, megis ac yr oedd yno *Judas* yn *Nheulu Crist*; ond ni ddywed neb, nad oedd ei Addysciadau a'i Weddiau *ef* a chyfaddafrwydd ynddynt i wneud ei Deulu yn dda. Llawer o'r cyfriw, Gwendidau a Llithriadau pa rai, a roesant achlyffir i'r cyfriw Wrthddadl, a fuasent *gwaeth* (mae'n dra thybygol) oni buasei *Crefydd-deuluaidd*. Ond gellid codi'r un Gwrth-ddadl yn erbyn Gweddi *gyhoedd* neu *ddirgel*; nid yw pawb yn cael ei gwneud yn dda trwyddynt. Yr ateb goreu i'r Wrth ddadl hon ydy *Gweithred*. Cymmerwn Dro i'r Bŷd oddiamgylch ini, ac edrychwn pa un a'i nid *oes Gwâbani-aeth amlwg* yn gyffredin, rhwng y Teuluoedd a wasnaethant yr Arglwydd, a'r Sawl ac nis gwasnaethant *Ef*. Ym mha rhai, y mae Drygioni ac Anghyfiawnder yn cael eu cynnwys *fwya*. A pha rai sydd yn amlhau *fwya* mewn Llŵon, Rhegfeydd, Meddwdod, Ymrafaelion ac Ysbryd-Bydol. Pe cai *Triâl* teg ei wneuthur o'r matter yma, mentrwn i ofod y cyfan *ar bynny*: Ond o's yw *Crefydd* yn tueddu i Lwyddiant *tymmhorol*, (fel ac y mae yn ddiau ei bod †) a'r unig ffordd i Lwyddiant yr *Enaid*, yna mae Gweddi-deuluaidd megis ac y mae 'n *rhan*, ac yn *Foddion* rhagorol
o Gre-

* Yn y Bregethau o'r blaen.

† Matt. vi. 33. 1 Tim. iv. 8.

o Grefydd, yn dra gwasnaethgar i Lwyddiant ag Hawddfyd, er y dichon, na fydd i'w ei Heffeithiau da bôb amser ymddangos.—Yr ydys yn dadleu yn,

2. Ei bôd yn gyffredin yn cael ei hesgeuluso, a hynny hefyd gan Wyr da; ac am hynny nad yw ddim *mor bwysig* ac y câdd ei gosod allan. Nid yw hwn ond esgus *gwâg* yn wîr; can's onid yw *Ofn Duw, Supper yr Arglwydd*, ac, mewn llawer o Fannau Addoliad cyhoedd, yn cael ei hesgeuluso? Ac os ydy 'r Dyledswydd *hon*, felly *hefyd*, (yr hyn nid ellir mor hawdd ei wybod) gwaetha i gyd ynte, yw ein Cyflwr, a mwya i gyd ydy o *Gwradwydd* i'r oes. Ond y *Cwestiwn* yw pa un a'i 'n Dyledswydd ydy, neu peidio, o's te; ni waeth ini beth a wnelo eraill: Ein Rheol ni ydy Gair Duw; ac yno 'rŷm yn darllen 'na chanlyn Liaws i wneud Drygioni.' A thrachefn, 'na chyd-ymffurfiwch a'r Bŷd hwn. Ac y mae 'n ddiammau na chaiff hyn ddim bod yn esgus yn y dŷdd diweddaſ. Er maint fyddo cymmorth y Drygionus ni bydd dieuog.' *Diar xi. 21.* A 'llydan yw 'r ffordd sy'n arwain i ddistryw, a llawer yw y rhai ac sy'n rhodio yn thi.' Ac heblaw hyn mae'r Ystyriaeth hon yn hytrach yn Rhefwm droſto; a dylai fywiochau ein Zêl i ymarfer o'n Dyledswydd, am nad oes ond *nifer fach* yn ei wneud, a bŷdd ein Hyfydd-dod yn *neullduol* gymmeradwy. Ac yn gymmaint ac y dywadwyd 'i fod rhai Gwyr *duwiol* yn ei hesgeuluso,' ni

bydd i mi yn *bendant* derfynu, mai *annuwiol* yw *pob un* sydd yn ei hesgeuluso, ac eu bod ar y ffordd i Ddinistr; ond yn wir lle mae Tyfiolaethau mor eglur mae ein *Dyledswydd* ydy, 'fe ganiatheir i mi i ddywedyd, fy mod yn llêd amheu *gwirionedd* eu Crefydd, er mor *rhagorol* y byddo eu Proffes. Eithr ar y cyfriw achos a hyn, dymunwn yn hytrach arfer Geiriau Mr. *Baxter* na'm heiddo fy hun; wedi gosod yr Wrth-ddadl ar lawr, sef 'i fod llawer o Ddynion da y rhai nad ynt yn cyflawni Addoliad-teuluaidd, mae'n ateb, 'nid adwaen I neb o'r cyfriw Bersonau: 'rwyf 'yn adde, i mi unwaith feddwl, i fod rhai, ac 'oedd yn Ddynion da yn erbyn Gweddi-deuluaidd; ond y mae'r Peth yn ymddangos i mi 'yn awr yn llwyr i'r gwrthwyneb; can's nid 'adwaen I neb ac a ymwrthodasant ar Dyledswyddau rhain, ond ac sydd wedi ymgosfleidio 'Pechodau ffiaidd yn eu llê, ac wedi ymwrthod 'a Dyledswyddau *eraill* hefyd heblaw hyn, 'barned eraill fel y mynnont.

3. Mae 'n *Esgus* tra chyffredin gan Ddynion, nad oes ganddynt *ddim amser* i gyflawni Addoliad-teuluaidd. Yma, mae 'n rhaid imi *apelio* at eich Cydwybodau, *megis yngwydd Duw*. Bydded eich *Bijnes* mor fawr ac mor bwyfig *byth* ac y ddichon iddo fod, dywedwch, pa un ai nid ydych yn gwastraffu mwy o Amser bob Dydd, nag a fai yn anghenrheidiol i alw ar Dduw Hwyr a Boreu? Onid oes mwy o Amser yn cael ei dreulu i edrych
o'ch

o'ch hamgylch, ymddiddan a'ch Cym'dogion, darllen y *Niws*, a'r cyffelyb, ac a fyddai yn llawn ddigon tuag at Addoliad-teuluaidd? Ac onid yw yn bosibl i achub o'r hyn lleiaf, gymmaint a *Chwarter Awr* yn y Boreu, ac yn yr Hwyr, oddiar Gwsc afreidiol, i'w dreulio yn y Gwaith hwn? Heblaw hyn, Pa beth yw 'r *Bisnes* yma attolwg, ac fydd meddwch chwi, yn cymmeryd ymaith gymmaint o'ch Hamser? A ddichon fod un rhyw waith yn fwy *Pwysfawr*, nac ydyw addoli Duw, ac achub eich Eneidiau 'ch hŷn, ac Eneidiau 'ch Teuluoedd? Mae gennych *lawer* i'w wneud yn y *Bŷd*, ond, onid oes gennych chwi *lawer chwaneg* i'w wneud *gyda Duw*, na'r hŷll Fŷd heblaw iddo? Onid yw eich Teuluoedd yn dwyn Perthynas agos i Dduw megis ei Greaduriaid, a'u Weision? Onid Grefydd yw yr 'un Peth anghenrheidiol,' ac onid yw eich hŷll Lwyddiant a'ch Dedwyddwch yn sefyll yn ffafr Duw? Eiddo pwy yw 'ch Hamser, a Gwaith pwy fydd gennych i'w wneuthur yn y *Bŷd*? Yr eiddo Duw, neu 'r eiddoch eich hunain? Ai nid rhan o'ch *Bisnes* yn y bŷd, ydy talu 'ch Dyledion i Dduw, ac onid eich Dyled yw ei *addoli ef*? A oes un rhyw *Ofal* neu *Waith* yn y bŷd *mor bwysfawr*, fel na ddichon i chwi achub gymmaint ag ychydig o Fynudau yn feunyddiol tuag at gynnal i fynu hyfryd Gym-mundeb a Duw? A'r Farfiandiaeth fwy *ennill-fawr* a'i Nefoedd? A'i nid Cariad anghymmellur at y *Bŷd* yw 'r *Bisnes gorcheftol* yma ac ydych

yn ei bledio? Ac onid hyn yw 'r *gwir* reswm, pa ham y mae Crefydd-deuluaidd yn cael ei hesculuso, sef, nid am fôd Dynion mor *drafferthus*, ond am eu bod mor *segurllyd*; rhy segur i gymmeryd dim poen i *ddadscriwio* eu Serchiadau oddiar Bethau *gwcledig*, ac i alw adref eu meddyliau crwydredig a gwybiog, ac i ddwyn eu Calonnau at eu Dyledswydd? Onid gwell a fyddai i'w eich *Achosion tymmhorol* gael eu *caethiwo*, i'w *battal* ychydig, nag i fod *Achosion o dragwyddol Bwys* yn cael ei taslu o'r tu cefn? I chwi ddioddef colled yn eich *Meddiannau presennol*, yn hytrach na pheryglu eich *Eneidiau anfarwol*? Ac anfoddloni Dynion, yn hytrach na digio Duw? Cofiwch Ddamheg ein Iachawdwr yngylch y Swpper fawr; a pha fôdd yr ymdrechodd y Gwahoddedigion i *ymescusodi*; un yn pledio iddo brynu Tyddyn, ac arall iddo brynu Ychen, ac arall iddo briodi Gwraig; ond ni wnaith mo'u Hescusodion a'u cyfiawnhau. *Caracter* Gwr da yw, mai 'with-
 Farn y llywodraetha efe ei *Achosion*.' *Salm. cxii.*
 5. A gyda ychydig o *Ofal* a *Rbagfwriad*, fe ddichon Crefydd a'n *Galwedigaeth* i gyd-sefyll o'r goreu, fel na bydd y naill i fod yn rhwystr i'r llall. Onid yw 'r *Ysbryd anfarwol* yn cleimio rhan fawr o'ch Hamser? A'i ni chaiff *Tragwyddoldeb* ac sy'n cynnwys y *cyfan* o Amser, *ddim* Amser gogyfer a'i ddirfawr *Achosion*? Mae 'n amlygu *Efcetulufdra* o'n *Heneidiau*, a hynny mewn grâdd bêll i feddwl, fod amser sy'n cael ei dreulio mewn
 gweddio,

gweddio, yn amser wedi ei golli, neu y gallit i'w ei dreulio yn well. Gadewch imi ddeisyfu arnoch i adgoffa'r Siamplau o Addoliad-teuluaidd a ofodwyd eisioes ger eich bron. Yr oedd *Joshua* y Llywodraethwr, *David* Brenhin *Israel*, *Daniel* Prif-Weinidog Brenhin *Persia*, *Abraham* a *Job*, gan ba rhai 'roedd Teuluoedd lliosog, a'r fath rifedi o Weision ac Anifeiliaid; ac er hynny 'roeddent yn medru hepcor Amser tuag at Addoliad teuluaidd.* Ac onid adwaenoch chwi rai Personau yn yr *Oes bresennol*, ac sydd a Gofalon lawer i edrych ar ei hôl, ac er hynny yn medru defeiso Amser tuag at hynny? A'u Hamgylchiadau sydd yn dangos nad yw Crefydd yn dwyn eu Teuluoedd i Dlodï. Ar fyrr eiriau, o's chwi a eill ddywedyd megis ger bron Duw, na ellwch ddim hepcor Amser o herwydd fod gennych Bethau *angenach* i edrych ar eu hôl, neu waith *rheitach* i'w ei wneud, nag ydy ymgyfeillachu a Duw; yna chwi ellwch yw ei esceuluso: Yn angen, edrychwch p'odd yr attebwch i Dduw am hynny. Efe a'eh symmuda chwi cyn bo hîr i Dragwyddoldeb ofnadwy, ac yna chwi fyddwch o feddwl arall.

4. Mae llawer Yn pledio, nad oes ganddynt ddim *Cymbwysderau addas* i'r Gwaith. Dyma'r unig Ystyriaeth agos, ac y mae gan Dynion a Feddyliau gwael am danynt eu hunain. I Grifti-
on

* Gen. xii. 78. Sal. ci. 2. Jos. xxiv. 15.
Dan. vi. 10.

on ddywedyd, 'na fedr e weddio,' sy'n beth tra rhyfedd. 'Crifftion, yr hwn ni fedr weddio, ebe'r Escob *Wilkins*, sydd gyffelyb i *Areithydd* na fedr *ymadroddi*, neu i *Ymdeithydd* na fedr *gerdded*. Pe bae 'ch Calon yn uniawn gyda Duw, ni byddai i chwi rhaid wrth ddoniau helaeth. Y Diffyg yma o Gymmhwyfdra fydd yn rhy fynych yn deilliaw oddiar Anwybodaeth, ac o herwydd difraw-wch y Meddwl mewn perthynas i Bethau yfbrydol, y rhai na ddichon eu archwaethu; ynghyd a diffyg ystyriaeth o'n Trugareddau, o'n Pechodau a'n Anghenrheidiau; pe bai Calonau Dynion ond wedi cael eu hargraphu yn briodol, a theimlad o Bethau dwyfol, mae'n ddiau na byddai arnynt ddim rhagor o ddiffig geiriau nac fydd ar *Gardotyn*, pan mae Newyn ac Oerni yn ei waelu yn llymdost. F'alleu nad ych chwi yn iawn ystyried Natur ac Amcan Gweddi, ac yn anghofio mae'r Geiriau mwya *plaen* ac *eglwyr*, o byddant syml a difrifol megis ac y maent yn fwy *dealladwy*, fyddant yn fwy *addas* i'w harferyd ar y cyfryw Achos. Ystyriwch mai i fyned o flaen eich *Plant* a'ch *Gwasanaeth ddynion* yr ydych. Ac fe ellir meddwl yn rhesymmol bôd eich deall *uchlaw* yr eiddynt hwy, ac o neb eraill byddant *Hwy* yn fwy *anhebyg* i *ddal* arnoch, ac o's bydd un mesfur o *weddeidd dra* ac yn enwedig o's bydd ganddynt un mesfur o *gariad* at waith Duw; ni chynnigant wneud hynny. Er nad oes gennych mor rhagorol Doniau ac eraill, etto ni wna hynny

mewn

mewn modd yn y byd a'ch hescusodi. 'Rwyf weithiau yn barod i ammeu am y rhyw yma o Ofstyngeiddrwydd, nad yw e ddim amgen na *Balchder i gyd*, o herwydd nad allant wneud cystal a rhai eraill. — Eithr o's (oblegit rhyw Arswyd Ysbryd, neu Orchwyledd Ardymmer) nid ellwch gyflawni Addoliad-teuluaid gyda rhydd did a chyflur, yna cymmerwch (yn hytrach nag esgeuluso'r Addoliad) *Lyfr-gweddi*, can's Sylwedd pob Dyledswydd sydd bob amser i gymmeryd lle Amgylchiadau: mae'n bur hyfbys nad yw'r *Ymneulldwyr Protestanaidd* yn erbyn arferyd ffurf ar y cyfriw Achosion. Gwîr yw ein bod yn erbyn Awdurdod dynol mewn *Matterion crefyddol*, a chael ein caethiwo yn gwbl i Arferiad o Ffurfiâu neullduol, heb ddim rhydd-did, nac i 'chwanegu attynt na'u newid mewn un dim er cymmaint ac y bô yr Amgylchiadau yn gofyn hynny. Ac megis ac y mae cyflwr Teuluoedd yn amrywiol, y mae etto, lai o reswm am ein caethiwo yn hynny, nac mewn Addoliad-cyhoeddus. Ac yn wîr (megis ac y mae'r duwiol Mr. *Jenks* yn sylwi) 'Mi ddisgwiliwn mor gynted i gyfarfod ac *Escid* a fai'n gweddu i bôb *Troed*, ac y disgwiliwn weled Ffurf o *Weddi* a fai'n gymmbwys i bob *Teulu*.' Ond Dyledswydd y Sawl nad allant fyned heb y *Baglau* rhain, yn ddiau yw eu harfer; a gallant amrywio fel y bô eu Hachosion neu eu Hamgylchiadau yn gofyn, neu ynte, yn ôl ac y bô Hwyl a Thymmer eu Meddyliau; mae gennych addewid y bydd

yr Ysbryd gynnorthwyo eich Gwendidau, ac i'ch cynnorthwyo i weddio, o's chwi dan ddwys deimlad o'ch Diffyg a'i taer geiswch ef. Y Peth pen-naf yw, i fod eich Calon dan wir Deimlad o Dduw, a than Ddylanwadau dwyfol; heb yr hyn nid ellwch i'w ei wasnaethu 'mewn Ysbryd a Gwirionedd.' Mewn Gair, ni wnâ yr Esgus hwn o *anallu* ac esgusodi un Pen-teulu, ond y Sawl na fedr ddarllen, nag yntau 'chwaith, oddi-eithr ei fod yn rhŷ hên i ddyscu, ac heb neb gantho, neb yn ei Deulu, ac sydd addas i'w ofod ynghyd a'r Gwaith. Achos cydwybod a Dy-ledswydd, Fy Mrodyr, ydyw e, ac fe ddylai pob Dyn i wneud y goreu ac y gallo. F'alleu y dadleu rhai, yn

5. Y bydd eu Teuluoedd yn groes a gwrthnebus iddo; dylaech yn gyntaf, a bod yn sicr o hynny, trwy wneud Prawf o hono: can's trwy benderfynnu felly heb *Brawf*, yr ydych yn ddeilio yn *anbeg* ac *anghyfiaw* a Nhwy. F'alleu eu bod, ie yn awr, yn ddirgel-ddymuno na bai i chwi ddechreu ar Addoliad teuluaidd, ie yn gweddio Duw o bosibl, ar iddo ofod hynny yn eich Calonnau. Pa fodd bynnag mae'n hyfbys imi mae dyma fel ac a bŷ mewn rhai Teuluoedd, ac a pharhodd i rhai *Prentisiaid* a *Gwasanaeth ddynion*, yn fawr i alaru oblegit eu colled yn yr ystyr hyn. Chwi ddylaech wridio, a bôd arnoch gwilydd, dybygwn I, i glywed hyn, rhag mae eich Cyflwr eich hân ydyw e. O's ydych yn batnu na bydd
eich

eich Teuluoedd i ufudd hau ac ymofwng iddo, eich Dyledswydd ydyw, i ymdiddan a hwynt ar yr Achos, gyda phôb Tiriondeb a Difrifwch posibl. O's eich Dyledswydd *chwi* ydy gweddio gyda'ch Teulu, eu Dyledswydd *hwythau* ydy cyduno a chwi; ac o's hwy a necânt wneud hynny, maent yn Wrth ryfelwyr, nid yn unig yn eich herbyn *chwi*, ond y maent yn Wrth-ryfelwyr hefyd yn erbyn *Duw*: heblaw hynny, mae gennych *Awdurdod* megis Pen-teuluoedd, i gynnal i fynu Grefydd ynddynt. O's y *Wraig* sy'n wrthnebus, (nid i ddywedyd pa gymmaint yw'r achos fydd gennych i alaru oblegit eich cam-ddewisiad) eich Dyledswydd *chwi* yw, myned yn y blaen a'r Addoliad, ac o's hi a fydd yn rhwystr i chwi, 'fe orfydd iddi, ryw amser, i roddi cyfrif am hynny. O's eich *Plant* a fyddant yn groes, y naill chwi a fuoch yn dra esgeulus yn eu Dygiad i fynu, neu ynte yr ŷch wedi colli eich *Hawdurdod* yn doft arnynt; pa *Awdurdod* fydd rhaid i chwi etto i'w ail ennill a'i adnewyddu drachefn, a thrwy beru iddynt wrando arnoch, fe ddichon i'w ei Gwrthnyffigrwydd a'u Hanauioldeb gael ei meddiginiaethu, *un Achos* o ba un, f'alleu, oedd yr Esgeulusdra o'r Dyledswydd hon mewn Amser aeth heibio: a bydd yn gymmhwys, a gweddus i chwi wneud gwahaniaeth rhwng y rheiny sy'n ofni *Duw*, ac yn parchu eu Rhieni, a'r rhai nad ŷnt yn gwneud hynny;
ac

ac amlygu eich Cariad iddynt yn neullduol ynghyfraniad eich Rhoddion. Mewn Perthynas i'ch *Gwasanaeth Ddynion*, yno mae eich ffordd yn *amlwg* o's dywedant nad allant mewn Cydwybod a chyd-uno a chwi, dylaech chwithau ynte mewn Cydwybod, i fynu cael gwared o honynt. O's Gelyniaeth yn erbyn Duw a Chrefydd nid ellir ei ddi-wreiddio allan o'u Calonnau, rhaid i'w eu gyrru ymaith o'r Teulu, a *Salm* ci. a'ch cyfarwydd ac a'ch cyfiawnhâ chwi yn hynny. Gwêll yw cael ganddynt Ymostwng oddiar gau ddibenion, nac pheidio ac ymostwng *ôll*. Fe ddichon i'w eu rhagfarn yn erbyn Crefydd gael ei orchfygu trwy Weddi; o'r hyn lleiaf, ni bydd eich Gweddïau chwi yn ofer ac aneffeithiol ar y cwbl, yn gymmaint ac i Grift weddio gyda *Judas*. Mae Duw wedi rhoddi i chwi Awdurdod ar eich Teuluoedd, eich Braint ynte, yn gyfal a'ch Dyledswydd yw ei arferyd er Gogoniant i Dduw. Un waith yn chwaneg, 'rwy'n ofni ei fod yn Esgus cyffredin, sef

6. Ei fod wedi cael ei esculuso *cybŷd* fel nas gwyddoch yn iawn pa fodd i ddechreu arno. Nid yw hyn yn cael ei gyfrif yn escus digonol yn genau *Lleidr*, neu *Feddwyn*, neu *Butteiniwr*, ei fôd wedi cynnefino a'i Feiau *cybŷd* fel na ddichon iddo i ymadael a hwy. Meddwl yr ydych o's dechreuwch yn awr ar Addoliad-teuluaidd wedi ei oedi cyhyd, y gwna hynny i chwi edrych yn
wael

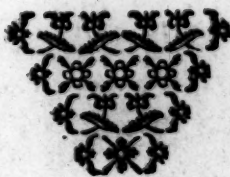
wael ac yn *ddirmygus* yngolwg eich Teulu wrth ba rai y byddwch felly yn cyfaddef, ac *mewn effaith* yn dywedyd iddynt, i chwi fod ar fai hyd yn hyn. Mae achos i ofni fod yr Wrthddadl hon yn cael lle gan lawer, cadd ei phledio lawer gwaith yn erbyn gwneud dim Diwigiad yn yr Eglwys. Ond ystyriwch, Fy Mrodyr, a ydyw e yn wradwydd i Ddyn gydnabod ei feiau a'u gwellhau? A wna neb ond *Ffylliaid* ac edrych yn waeth ar Ddyn oblegit hynny? Ac a ddylae eu barn *hwy* attolwg, i gael ei *bristio* mewn un gwêdd, lle mae *Duw*, a *Chydwylbod*, a *Thragwyddoldeb* yn yr Achos; Ond o's nid ellwch glywed a'r eich calon i fyned ynghyd a'r gwaith, ar y cyfrif hyn, eich *Gweinidogion* a fyddant ewyllys-gar i'ch cynnorthwyo i wneud *Dechreuad* arno, a hynny a wnânt, yn y modd mwya *tirion*, fel, o's yw 'n bosibl, na bydd eich Anrhydedd yn eich Teuluoedd gael i'w ei leihau trwy hynny ond yn hytrach ei gynnyddu. Ond o's parhau yr ydych i ddywedyd, i fod arnoch ormod *Cwilydd*, 'rwi'n ateb mae *Cwilydd gwael* a *phechadurus* yw. Dyn ieuangc yn Rufain yn dyfod allan o *Dy drwg*, ond pan ganfyddodd *Cato* yn dyfod ar hyd yr Heol, Fe aeth yn ei ôl yn ddiattreg, er hynny *Cato* a'i canfu ef ac a waeddodd arno, 'tyred allan, tyred allan, 'dyw e ddim *Cwilydd* i *ddôd allan* ond yr oedd yn peth *cwilyddus i fyned i mewn*.' Eich *Cwilydd* yw eich bôd cyhyd wedi

ei *esceuluso*, ond eich *Gogoniant* a fyddai cyfaddef hynny, a pha fodd bynnag yr ymddengys yngolwg Dynion *di-râs*, bydd yn anrhydeddus yngolwg *Duw*, a phob *Dyn da*. Ystyriwch pa fôdd yr ymderu *Cwilydd* yn y Dydd olaf, y pryd hynny ' rhai a ddeffrôant i *Warth* a dirmyg tragwyddol' ' i gael eu hymlid ymmaith oddiwrth ' Bressennoldeb ddisglair a gogoneddus y *Duw* ' Bendigedig, oblegit nad alwent ar ei enw ef; ' i gael eu didoli yn dragywydd oddiwrth Angy- ' lion, ac Ysbrydoedd y Cyfiawn a berffeithiwyd, ' ac i fod yn Gymdeithion *Diaffiaid* dros byth ! ' a phan ofynnir, pa ham y gyrrir hwynt ym- ' maith i Ardal oedd Tywyllwch a Thrieni, lle ' mae Gwylofain a Rhyngcian Dannedd ? Yr ' Atteb a fydd nid alwent ar *Dduw*. ' * Yr oedd ganddynt *Deuluoedd*, ond 'doedd dim *Crefydd* ynddynt, *esceulusafant Achos* ac *Anrhydedd Duw* yn eu Trigfanniau daearol. Yn awr ystyriwch o ddifri pa un na bydd hyn yn *anseldrol mawr Cwilydd*, nag a fyddai i chwi ddechreu ar *gwrs* o fywyd crefyddol ac fydd hyd yma wedi cael ei *esceuluso*, a'i ddibrisio gennych.

Fel hyn bû i mi ystyried, ac ymdrechu atteb a symmyd ymmaith, yr amrywïol Escusodion a wneir am yr Esculusdra o Addoliad-teuluaidd. F'alleu imi drigo yn *hwy* ar y Testun, nag y meddyhau *Cristion difrifol* oedd yn anghenrheidiol,

diol, ond fy amcan i oedd i argyhoeddi y rhai cyndynn a gwrthnyffig, ac mor belled ac y gallwn I, i adael y sawl a barhao i'w esgeuluso, yn gyfan-gwbl anescusodol. Gadewch imi yn awr i ymbil arnoch, i ystyried a phwyso y Pethau a ddywedwyd. Gwyddoch pa un, neu pa rhai o'r Escusodion a grybwyllwyd, yw eich Escusodion *chwi* yn erbyn y Ddyledswydd hon; oni châdd atteb cyflawn ei roddi, barnwch eich hunain megis yngwydd y Duw, 'r hwn yw Chwiliwr y Galon. ' Does gennyf ond eich gorchymryn *chwi* a'ch Teuluoedd i'w ei Fendith a'i Râs. *Amen.*

D I W E D D.

1. The first part of the book is a history of the
 2. second part is a history of the
 3. third part is a history of the
 4. fourth part is a history of the
 5. fifth part is a history of the
 6. sixth part is a history of the
 7. seventh part is a history of the
 8. eighth part is a history of the
 9. ninth part is a history of the
 10. tenth part is a history of the

